

ΠΑΝΔΩΡΑ.

1 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ, 1855.

ΤΟΜΟΣ ΣΤ'.

ΦΥΛΛ. 135.

ΘΑΝΟΣ ΒΛΕΚΑΣ

—ο—

(Συνέχεια. Ἰδε φυλλάδ. ΡΑΔ'.)

Δ'.

Οἱ πρόσφορες.

Ἐντὸς ὅπῃς πέτρας κεκαλυμμένης ὑπὸ θάμνων εἶχον εἰσδύσει ἡ Βαρβάρα καὶ ὁ Τάσος, τὸν ὁποῖον αὕτη περιποιεῖτο μετὰ μητρικῆς στοργῆς, λαβοῦσα μετ' ἐαυτῆς πολὺ ὕδωρ καὶ πλύνουσα ἀδιαλείπτως τὴν πληγὴν του. Αἱ ψυχραὶ ἐπιθέσεις τὸν εἶχον ἀνακουφίσει μεγάλως, καὶ τὴν νύκτα ἦτον ἤδη ἀνωδυνωτέρα ἢ μεταγωγὴ του διὰ τὰ ἐξέλη τῶν ὀρίων, λανθάνων τὰς Ἑλληνικὰς καὶ Ὀθωμανικὰς φυλακὰς αἵτινες δὲν ἦσαν πολὺ πυκναί.

Ὅταν ἐφθασαν εἰς τὸ πεδῖον τῆς Θεσσαλίας, εὗρον ἐκεῖ πλῆθος βοσκῶν μετὰ τῶν ποιμνίων των καὶ ἄλλων μεταναστευόντων ὑπὸ τοῦ φόβου. Τῶνόντι

ἐφαίνετο ὡς πάνδημος ἡ μετοικεσία, καὶ δὲν ἐφυλάσσοντο πλέον οἱ φεύγοντες μὴ καταδιωχθῶν, διότι αἱ Ὀθωμανικαὶ ἀρχαὶ παρέδλεπον καὶ δὲν ἐκώλυον τοὺς ὑπερβάντας τὰ ὅρια. Κατέλυσαν λοιπὸν πλησίον τοῦ πρώτου χωριδίου, τὸ ὁποῖον ἀπῆντησαν, ἐντὸς ἐρειπίου, καὶ ἡ Βαρβάρα ἔστειλε τοὺς ὑπηρέτας πρὸς ἀναζήτησιν ἐμπείρου τινος περὶ τὰ τραύματα, διὰ τὰ δώσῃ τὴν βοήθειαν τῆς τέχνης του. Πολλοὶ διέβαινον ἔμπροσθεν τοῦ ἐρειπίου καὶ ἀνέκφραστος ὑπῆρξεν ἡ ἔκστασις τῆς Βαρβάρας, ὅταν ἤκουσε παρὰ τινὶ ψαλλόμενον τὸ ἐξῆς ἀσμάτιον.

Κλαυθμὸς ἔς τῆς Οἴτης τὰ βουνά,
ἔς τὸν κάμπον τῆς Λαμίας,
Ὁ Τάσος ἐθαρέθηκε,
Τὸ τέκνον τῆς ἀνδρίας.

—ο—

Πρωτοπαλλήκαρο σωστό,
Τὸν Μοίραρχον ἱητοῦσε,
Μὲ τὸ σπαθί του ὥρμησε.
Τὸν θάνατ' ἀψήφοῦσε,

1.

Τὸ αἶμ' ὅσον ἐρράντισε,
 ἔς τὸ χόρτον ἦσαν πρῶτον,
 Παρθέναις τὸ ἰσὺν ἔατο
 Μὲν τ' ἀνθ' ἑωρ' ἐρώτων

—ο—

Αἰ! κ' ἄν σέ τύχη, Μοῖραρχε,
 Τὴν δεύτην ὁ Τάσος,
 Δὲν θὰ σωθῇς εἰς τὰ βουνά,
 Δὲν θὰ σωθῇς ἔς τὸ δάσος.

—ο—

Τάσο μου! Τάσο μου! ἀνέκραζεν ἡ γραῖα, ἔ, εἰς καὶ τραγοῦδι! καὶ τὸν ἐφίλητε μετὰ πόθου, ἐπαναλαμβάνουσα τὴν τελευταίαν στροφὴν, ἥτις ἐξαιρέτως τὴν ἤρεσεν.

Ἐν τούτοις περὶ τὴν πρωίαν ἐφάνη ὁ βοσκὸς, ὅστις πρῶτος περιέβαλε τὸν Τάσον, καὶ ἐδείκνυε πολλὴν πρὸς αὐτὸν συμπάθειαν. Ἰννομάζετο Γκίικας Τράμεσης, καὶ μετηνάστευσε τῶντι μετὰ τοῦ ποιμνίου του, ὡς εἶχε προσιπεῖ. Εὐχαριστηθεὶς ὅτι ἡ κατάστασις τοῦ Τάσου ἐφαίνετο βελτιουμένη, ἔδωκε καὶ γνώμην περὶ τοῦ πρακτέου, εἶπε λοιπὸν, ὅτι εἰς τὸν Δομοκὸν, τὴν ἄλλοτε θαυμασίαν, ὑπάρχει πλούσιος καὶ εἰς ἄκρον εὐσπλαγχνος θετταλὸς, ὀνόματι Νίκος Ἀῦφαντῆς, ὅστις βεβαίως θέλει τοὺς βοηθήσει διὰ τοῦτο θέλει τοὺς συστήσει αὐτὸς ὁ ἴδιος, ἔχων πολλὰς μετ' αὐτοῦ σχέσεις· ἀνεχώρησε δὲ διὰ νὰ ἐνεργήσῃ τὰ δέοντα.

Ὁ Νίκος Ἀῦφαντῆς ἦτο τῶντι τοιοῦτος, ὁποῖον ὁ βοσκὸς τὸν παρέστησεν. Ἐχων πολλὰ κτήματα, ποιμένα, μελισσῶνας, ἀλλὰ πλησίον τῶν ἑλληνικῶν ὀρίων, περιέβαλεν ἐν γένει ὅλους, ὅσοι ἐζήτουν τὴν βοήθειάν του καὶ μάλιστα τοὺς ληστές, ὥστε, καὶ τοὶ ζῶν ἐν μέσῳ τοιούτων ἀνωμαλιῶν, ἀπελάμβανεν ἄκρον ἀσφάλειαν καὶ εἶχε τὴν προστασίαν ἐκείνων, οἵτινες ἦσαν εἰς τοὺς ἄλλους ἐπιδραβεῖς. Εἰς τοῦτο συνετέλει πολὺ καὶ ὁ χαρακτήρ του. Ἦτον εὐεργετικὸς, γενναῖος, καὶ πρὸς πάντας εὐπροσήγορος· ἡ φυσιογνωμία του εὐχαρὶς καὶ προσομιλητική. Μεσοπόλιος ἦδη, ἐπίγρυπος, εὐτραφὴς καὶ πάντοτε ὑπομειδιῶν καὶ ἀστεϊευόμενος πρὸς πάντας ἦτο μάλιστα τὸ εἶδωλον τῶν ὑπηρετῶν του. Ἐκ τῆς συζύγου του Κιουρᾶς εἶχε μίαν μόνην θυγατέρα, τὴν Εὐφροσύνην, τὴν ὁποίαν ἠγάπα ἐξ ὀνύχων. Ὅσας δὲν εἶχεν ἐργασίας, ἦτο πλησίον τῆς, καταγινόμενος νὰ τὴν εὐχαριστήσῃ διὰ παντὸς τρόπου. Ἡ Εὐφροσύνη ἦτο περίπου δεκαεὶς ἐτῶν, εὐμήκης καὶ εὐστροφος, ξανθὴ, γλαυκῶπις, καὶ ἡ εὐαισθησία τοῦ χαρακτήρος ἐλάνθανεν εἰσέτι ὑπὸ τὴν νεανικὴν ζωηρότητα. Καὶ αὐτὴ ὑπερηγάπα τὸν πατέρα τῆς· κατεγίνετο δὲ μετὰ τῆς μητρός τῆς εἰς παντοῖα ἔργα, καὶ πρὸ πάντων εἰς κοικιλίαν ὑφασμάτων μετὰ πολλῆς ἐπιτυχίας. Κατὰ τὸ ἔαρ ἐπεμελεῖτο τὴν σκωληκοτροφίαν, καὶ μετὰ ταῦτα βοηθουμένη ὑπὸ τῶν ὀμηλικῶν τῆς, ὡσεπιπολὺ τῶν κορασίων τῶν

γεωργῶν ἀνεπὶνίζε τὰ κουκούλια καὶ ἔκλωθε τὴν μετὰ τᾶξιν, ἐξ ἧς δι' ὅλου τοῦ ἔτους ὑφαίνε καὶ ἐποίκιλλε, προστρέχουσα εἰς τοὺς βαφεῖς μόνον διὰ τὸν χρωματισμὸν τῆς μετὰξης· ἐπίσης ὁμοῦ κατεγίνετο καὶ εἰς τὴν λινουργίαν καὶ ταλασιουργίαν, καὶ ἐν γένει ἦτο λίαν φιλόπονός. Ὁ πατὴρ τῆς ἠγάπα νὰ ἐπιβλέπῃ τὰ ἔργα τῆς περὶ αὐτὴν μετὰ παιδίας, καὶ διηγούμενος ἐν γένει ὅσα ἐγνώριζε καὶ ἐλάνθανε, διότι οὐδὲν εἶχε πρὸς αὐτὴν ἀπόρητον.

Πρὸς αὐτὸν λοιπὸν ἀπελθόντῃ ὁ βοσκὸς καὶ εὔρεν ἀμέσως ἀκρόασιν. Ὁ Ἀῦφαντῆς διέταξε τοὺς ὑπηρέτας του νὰ μεταφέρουν τὸν Τάσον εἰς οἰκίσκον παρακείμενον εἰς τὴν ἰδίαν του οἰκίαν καὶ ἔδωκε πᾶσαν περίθαλψιν, ἀποστείλας καὶ ἰατρὸν. Ἡ Βαρδάρια ἤλθε τὴν ἐπαύριον νὰ εὐχαριστήσῃ τὸν εὐεργέτην τῆς, καὶ ἠύχθη εἰς τὴν κόρην του ὅλα τὰ ἀγαθὰ τῆς γῆς, καὶ ἄνδρα ὡραῖον ὡς τὴν αὐγὴν τῆς ἡμέρας καὶ ἀνδρεῖον ὡς τὸν Τάσον τῆς. Οἱ τρόποι τῆς Βαρδάριας, αἱ χειρονομίαι τῆς, ἡ ἐκφρασίς τῆς ὅταν ἐλάλει περὶ τοῦ Τάσου τῆς καὶ τὸ πάθος τῆς κατὰ τοῦ Μοιράρχου, διεσκέδασαν πολὺ τοὺς εὐεργέτας τῆς, καὶ πατὴρ καὶ κόρη ἐλάλουν περὶ αὐτῆς ἐνασμενιζόμενοι.

Μετ' ὀλίγας ἡμέρας ὁ Θάνατος, πλανηθεὶς μετὰ τῶν βοσκῶν, κατηφὴς καὶ ἀπαρηγόρητος, ἐφθάσε καὶ αὐτὸς ἐκεῖ, διασώσας τὰς ὀλίγας αἰγὰς του καὶ τὸ ἄροτρόν του διὰ τῆς συνδρομῆς τῶν ποιμένων. Καὶ αὐτὰ μόλις ἐφθάσε νὰ λάβῃ, διότι μετ' ὀλίγον ἤλθεν ὁ Ἀνακριτῆς εἰς τὴν καλύδην του, ἐνήργησε κατὰσχασιν καὶ ἐξέδωκεν ἔνταλμα συλλήψεως καὶ κατ' αὐτοῦ.

Ὁ Θάνατος, ὁδηγούμενος ὑπὸ τοῦ Γκίικα Τράμεση, εὔρε τὴν μητέρα του καὶ τὸν ἀδελφόν του ἥδη προβαίνοντα εἰς τὸ κρεῖττον. Ἡ Βαρδάρια προσῶς δὲν συνεμερίζετο τὴν λύπην τοῦ Θάνατος, ὁ δὲ Τάσος τὸν ἔλεγε νὰ περιμεῖνῃ νὰ γίνῃ καλὰ, καὶ αὐτὸς θέλει τὸν δώσει ποιμνιον, διὰ νὰ γίνῃ βοσκὸς, ἀφοῦ δὲν εἶναι ἄξιος διὰ τὰ ὅπλα. Ἀλλ' ὁ Θάνατος τὸν ἀπεκρίθη, ὅτι δὲν ἐπιθυμεῖ νὰ ἔχῃ ποιμνιον ὅπως θέλει τὸ συνάζει ὁ ἀδελφός του, καὶ ὅτι ἀρκετὰ ἔπαθεν ἐξ αἰτίας του.

Ἀλλ' ὁ Θάνατος δὲν ἠδύνατο νὰ κάθηται ἀργός. Μεταχειρισθεὶς τὸ μέσον τοῦ βοσκῆ ἐζήτησεν ὑπηρεσίαν εἰς τὰ κτήματα τοῦ Ἀῦφαντοῦ, ὅστις ἀσμένως τὸν ἐδέχθη. Παρατηρήσας μάλιστα ὅτι ἐργάζεται μετὰ δεξιότητος καὶ πολλῆς ἐπιμελείας, ἤρξατο νὰ τὸν εὖνοῃ καὶ νὰ τὸν ἀναθίτῃ παντὸς εἶδους ἔργα.—Ἐνόμιζα, τὸν ἔλεγεν, ὅτι σεῖς ἐκεῖ εἰς τὴν Ἑλλάδα εἴσθε μόνον καλοὶ κλέφται, βλέπω ὁμοῦς ὅτι· ἔμπορεῖτε νὰ γίνετε καὶ καλοὶ γεωργοί.

Τὰ παθήματα τοῦ Θάνατος ἔμαθε μετὰ ταῦτα, οὐχὶ παρ' αὐτοῦ, ὅστις δὲν περιαιτολόγει, ἀλλὰ παρὰ τοῦ Γκίικα Τράμεση, καὶ τὰ διηγήθη καὶ εἰς τὴν Εὐφροσύνην, ὥστε καὶ αὐτὴ συνεμερίσθη τὴν ὑπὲρ τοῦ Θάνατος συμπάθειαν τοῦ πατρός τῆς καὶ τὸν ἐβλεπε συχνὰ ἐρχόμενον εἰς τὴν οἰκίαν, χάριν ὑπηρεσίας. Ὁ Θάνατος ἦτο νέος εὐειδής, περίπου εἰκοσιτεσσάρων ἐτῶν τοῦ σώματος του ἡ ἀνάπτυξις ἦτον

εὐρυθμὸς καὶ εὐπρεπής, τὸ πρόσωπόν του εὐγενὲς καὶ σεμνὸν καὶ οἱ χαρακτῆρες του ἐν γένει εὐγραμμοί, ἀπεικονίζοντες ὑπὸ τὴν γλυκύτητα τοῦ ἥθους φιλότιμον τι καὶ ἀξιοπρεπές. Καθ' ὅλα εἶχε τι ἀνώτερον τῶν ἀνθρώπων τῆς τάξεώς του, καὶ ἡγάπα πολὺ τὴν καθαριότητα, ὥστε δὲν ἐφαίνετο ὅτι εἶναι γεωργός. Διὰ τοῦτο ἔλεγεν ἡ μήτηρ του, ὅτι τὴν ἠπάτησε, διότι αὐτὴ μὲν ἔτεκε στρατιώτην, αὐτὸς δὲ ἐπρόδωκε τὸν προορισμὸν του. Τὴν μέλαιναν κόμην του δὲν εἶχε ξυρίσει περὶ τὴν κεφαλὴν, ὡς οἱ τῆς τάξεώς του, κατὰ τοὺς ἀρχαίους Σκύθας, σκάφιον ἀποκεκαρμένοι, ἀλλ' ἐκείρε μετρίως, οἱ δὲ μέλανες ὀφθαλμοὶ του ἐδείκνυσαν σκέψιν καὶ ἐνστάθειαν.

Ὅλα ταῦτα συνετέλεσαν, ὥστε ὁ Ἀὔφαντῆς καὶ ἡ κόρη του ἀπέδιδον πλείονα προσοχὴν εἰς τὸν Θάνον καὶ οἰκειότητα. Ἡ Εὐφροσύνη τὸν ἐπεφόρτιζε νὰ φέρῃ εἰς αὐτὴν ἄνθη τοῦ ἀγροῦ, διὰ νὰ τ' ἀπομιμῆται ποικιλλοῦσα τοὺς πέπλους τῆς ὁδὸς συχνάκις ἔφερεν εἰς αὐτὴν ἱά, ἀνεμώνας, ἀνθρύσκους, σπάρτον, ἐρπύλλους, λευκάνθεμα, κρόκους, κρίνα, καρυόφυλλα, δίκταμον, μύκωνας κτλ. Τὴν κυριακὴν μάλιστα περιεπλανᾶτο μὲ τὰς αἰγὰς του εἰς ὄρεινότερας θέσεις, διὰ ν' ἀνακαλύψει ἐκεῖ σπανιώτερα. Καὶ δι' αὐτὸν ἐποίκιλλε ζώνην ἡ Εὐφροσύνη ὡς δῶρον τοῦ νέου ἔτους ἀνταμείβουσα τοὺς κόπους του. Ὁ δὲ Θάνος συλλέξας τὰς ὠραιότερας χρυσαλλίδας, τὰς ἐνέπηξεν ἐπὶ χάρτου ἀναπετάσας τὰς ποικιλοχρόους πτέρυγας τῶν καὶ τὰς προσέφερεν εἰς αὐτὴν διὰ νὰ τὰς ἐμπλέξῃ εἰς τὰ ἄνθη τῶν ποικιλμάτων τῆς. Ὅταν ἦλθεν ὁ καιρὸς τῆς σκωληκοτροφίας, ὁ Θάνος εἶχε τὴν φροντίδα νὰ φέρῃ φύλλα συκαμίνου, νὰ καθαρίζῃ, νὰ στήνῃ τοὺς θάμνους κτλ. καὶ κατ' ἐκεῖνο τὸ ἔτος εὐδοκίμησεν ἐξαισιῶς, διότι ὁ Θάνος κατέβαλε πᾶσαν ἐπιμέλειαν, καὶ πολλὰς ἔνεκα τούτου ἐχρεώσται χάριτας εἰς αὐτὸν ἡ Εὐφροσύνη. Μόνοι οἱ δύο κατεγίνοντο, αὐτὴ μὲν διατάττουσα καὶ καθοδηγοῦσα, ἐκεῖνος δὲ, ὡς κατὰ πρῶτον εἰς τοιαῦτα ἐνασχολούμενος, μανθάνων καὶ προσεκτικῶς ἐκτελῶν.

— Ἐλπίζω, τὸν ἔλεγεν, ἡ Εὐφροσύνη, ὅτι δὲν θὰ μᾶς ἀφήσεις πλέον, διὰ νὰ ἐπιστρέψῃς εἰς τὴν Ἑλλάδα. Ἄν μείνης ἐδῶ τοῦ χρόνου θὰ κάμομεν τὴν διπλὴν μετάξην, διότι τῶρα ἔμαθες.

— Καὶ τί θέλετε νὰ κάμω εἰς τὴν Ἑλλάδα! ἀπήντησεν ὁ Θάνος. — Ἐδῶ εἶμαι πολὺ εὐτυχέστερος. Ποῦ θὰ εὕρω αὐθέντας νὰ μ' ἔχουν εἰς τόσῃν εὐνοίαν;

— Καὶ ἡμεῖς εἴμεθα Ἕλληνες.

— Δὲν γνωρίζω τὴν λοιπὴν Ἑλλάδα, πλὴν βέβαια ἡ Φθιώτις μου δὲν ἔχει πολλοὺς τοιούτους Ἕλληνας καὶ τοιαύτην Ἑλληνίδα καμμίαν.

— Πῶς δὲν κάμνουν καὶ ἐκεῖ κουκούλια;

— Ἡμεῖς εἴμεθα ὅλοι ἄγριοι καὶ τῶν ὄπλων. Ὀλίγοι ξένοι ἦλθαν τῶρα καὶ κατοίκησαν εἰς τὴν Λαμίαν, καὶ αὐτοὶ ἔχουν ἐξευγενισμόν· πλὴν ὡς ποντικοὶ εἶναι τρυπωμένοι μέσα εἰς τὴν πόλιν καὶ ἀντὶ νὰ μᾶς ἐξευγενίσουν θὰ τοὺς ἀγριεύσωμεν.

— Εἰς τὰς Ἀθήνας ὅμως πρέπει νὰ ᾔναι ἀλλέως.

— Δὲν γνωρίζω τὰς Ἀθήνας, φαντάζομαι ὅμως ὅτι πρέπει νὰ ᾔναι θαυμαστὴ πόλις.

— Ναί! ἐδῶ μᾶς λέγουν πολλὰ περὶ Ἀθηναίων, ὅσοι τὰς εἶδαν, καὶ εἶχα πολλὴν ἐπιθυμίαν νὰ ὑπάγω, πλὴν ἀφοῦ γίνουν τὰ κουκούλια. Ἦθελα νὰ ἰδῶ πῶς κεντοῦν ἐκεῖ τὰ ὑφάσματα.

Ἐν τοιαύτῃ ἀπλότητι ἐλάλουν πρὸς ἀλλήλους, καὶ ἡ Εὐφροσύνη ὡς τελειότητα τοῦ γυναικείου ἐξευγενισμοῦ ἐθεώρει τὴν ποικιλσιν τῶν ὑφασμάτων, ὥστε δὲν ἀμφέβαλεν ὅτι αἱ κυρίαι τῶν Ἀθηναίων εἰς τὸ εἶδος τοῦτο θαυματούργουν. Ὁ Ἀὔφαντῆς, ἀνταμείβων τὴν προθυμίαν τοῦ Θάνου, τὸν ἔδωκε γενικωτέραν ἐπιστάσιαν καὶ πλήρη ἐμπιστοσύνην, ὥστε ἀφῆκε πλέον τὰς αἰγὰς του καὶ κατώκει πλησίον τοῦ κυρίου του.

Ἡ Εὐφροσύνη ὅμως εἶπεν εἰς τὸν πατέρα τῆς, ὅτι δὲν δέχεται ἄλλον διὰ νὰ ἐπιμεληθῇ τοὺς σκώληκας τῆς καὶ ὅταν ἔλθῃ ὁ καιρὸς, τὸν θέλει ἀποκλειστικῶς ἰδικόν τῆς.

Ἐν τοσούτῳ ὁ Τάσος ἰάθη ντελῶς καὶ ἀπέδωκε χάριτας εἰς τὸν εὐεργέτην του, ἐπισκερθεὶς αὐτὸν ἐν στολῇ καὶ παρακολουθούμενος ὑπὸ τινων ὑποδεστέρων πρὸς ἐπίδειξιν τῆς δυνάμεώς του. Ὁ Τάσος εἶχε μεγάλην ὁμοιότητα μετὰ τοῦ Θάνου, ἰκτὸς ὅτι ἦτον ἰσχυρότερος καὶ πολὺ μᾶλλον μελάγχρους. Οὐδὲν σημεῖον ἀγριότητος ἐπρόδιδε τὰς ληστρικὰς του διαθέσεις, ἢ ἀτιθασσόν τι. Ὁ εἰσδύων εἰς τὴν σύνθεσιν τῶν στοιχείων τοῦ χαρακτῆρός του, ἦθελεν ἰδεῖ ὅτι ἡ βάσις δὲν ἦτο φαύλη, καὶ ὅτι δὲν ὑπῆρχεν ἐν αὐτῷ ἡ ἐπιθυμία τοῦ κακοῦ, οὔτε ὠμότης, ἀλλ' ἡ φιλοδοξία ὑπερεῖχε συνδεδεμένη μετ' ἀνδρίας. Οὐδεμίαν ἀνατροφὴν εἶχεν ἐξευγενίσαι τὰς ιδιότητας ταύτας, ἀλλ' ἐξ ἐναντίας ἐν μέσῳ κοινωνίας, καθ' ἣν ἡ ληστεία εἶχε τι ἥρωικόν, δὲν ἀντέκειτο αὐτὴ εἰς τὰς ὀρέξεις του. Δὲν ἐστερεῖτο μάλιστα ἀγχινοίας, καὶ πολλὰ ἐτεχνάζετο διὰ νὰ ὑψωθῇ, ἀλλὰ τὸ ἄθλον δὲν ἦτον εὐκόλον. Ἐν γένει ὁ ἀνθρώπινος χαρακτῆρ δὲν εἶναι ἀπλοῦν τι, ἢ λευκὸν ἢ μέλαν, ἀλλὰ πολυσύνθετον καὶ πολλακίς ἐξ ἀντιθέτων. Ἄν εἶχεν οἰκόσημον, ἡδύνατο νὰ ἐπιγράψῃ, ἢ Καῖσαρ ἢ μηδὲν (aut Caesar, aut nihil). Κατὰ τὸ παρὸν ἦτο μηδὲν καὶ διὰ τοῦτο ἔκλινε πρὸς τὴν κατῆφειαν καὶ ἦτο σιωπηλὸς, βαθεῖαν ἄλωκα διὰ φρενὸς καρπούμενος, ἐξ ἧς τὰ κεδνὰ βλαστάνει βουλευμάτα.

Ἐννοεῖται ὅτι ἅμα ἱατρευθεὶς ἐσκέπτετο πῶς νὰ σχηματίσῃ συμμορίαν, διὰ νὰ εἰσβάλῃ εἰς τὴν Φθιώτιδα, καὶ τοῦτο μᾶλλον ἤρεσεν εἰς τὴν μητέρα του. Ἀλλ' ἡ γενικὴ μετανάστευσις καὶ πρὸ πάντων τῶν ποιμένων ἐστέρεε αὐτὸν τῶν συνήθων τῆς ληστείας στηριγμάτων. Ὁ Ὀθωμανὸς διοικητῆς τῆς ὀροφυλακῆς, ὁ Δερβεναγὰς λεγόμενος, παρετήρησεν ὅτι διεκρίνετο μεταξὺ τῶν ἄλλων ὁ Τάσος διὰ τὴν ἀνδρίαν του καὶ ἀπελάμβανε τὴν ὑπόληψιν τῶν ὁμοίων του· ἐνόμισε δὲ συμφέρον νὰ τὸν προσλάβῃ εἰς τὴν ὑπηρεσίαν του, διὰ νὰ ἐπιβλέπῃ δι' αὐτοῦ τὰς λοιπὰς συμμορίας. Εὗρε λοιπὸν ἐπ' αὐτῷ

ὁπαδοὺς ὁ Τάσος, καὶ ἐσχημάτισε τὸ λεγόμενον μπουλουκί του ὡς καπετάνος λαμβάνων μισθὸν (λουφέ) παρὰ τοῦ Δερβεναγᾶ, καὶ περιμένων ἀμοδιωτέραν εὐκαιρίαν διὰ νὰ ἐκτελέσῃ τοὺς σκοποὺς του.

Ἐν γένει ἡ Ὀθωμανικὴ ἀρχὴ κατὰ τὴν Θεσσαλίαν, ὡς καὶ ἀλλαχοῦ, μεταχειρίζεται τοὺς Ἕλληνας πρὸς διατήρησιν τῆς κοινῆς εὐταξίας, πρὸ πάντων διὰ νὰ τοὺς ἀποσπάσῃ τοῦ ληστρικοῦ βίου. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ὀνομάζονται ἄρματωλοι, ἐνῶ παύοντες τῆς ὑπηρεσίας καὶ μετερχόμενοι τὸ ληστρικὸν ἐπάγγελμα εἶναι κλέφται. Ὅσοι ἔχουν ἔργον τὰ ὄπλα κατὰ τὰς ὁμόρους ἐπαρχίας εἶναι λοιπὸν ἄρματωλοι ἢ κλέφται, ἀλλὰ καθαυτὸ εἰς τὴν Θεσσαλίαν ὅλοι ὀνομάζονται κλέφται, οἱ μὲν ἡμεροὶ, οἱ δὲ ἄγριοι· ὁ δὲ Τάσος κατὰ τὸ παρὸν ἦτον ἄρματωλὸς ἢ ἡμερὸς κλέφτης, εὐνοούμενος ὑπὸ τοῦ Δερβεναγᾶ καὶ ἐπιδεικνύων τὴν διάχρυσον στολὴν του τὸ χρυσοῦν γελέκι καὶ τὰ τσαπραῖά του. Ἀλλ' οἱ πλείστοι τῶν ἐκ τῆς Ἑλλάδος προσφυγόντων ληστῶν διέμειναν κλέφται, καὶ πολλὴ ἐγένετο κατὰ τοῦ Δερβεναγᾶ κατακραυγὴ, μάλιστα κατὰ τὸ ἔαρ, ὅτε ἡ ληστεία συνήθως προβαίνει. Οἱ λητταὶ ἔκαμαν καὶ εἰς τὸ Ἑλληνικὸν ἔδαφος ἐπιδρομὰς καὶ ἡ Ἑλληνικὴ κυβέρνησις ἀπεύθυνε πρὸς τὴν Ὀθωμανικὴν ἐντόνους παραστάσεις. Μετὰ παρέλευσεν χρόνου ἀπεφάσισεν ἐπὶ τέλους καὶ ἡ Ὀθωμανικὴ κυβέρνησις νὰ λάβῃ μέτρα, καὶ ἀνέθεσε τὰ περὶ τούτου εἰς τὸν Πασᾶν τῆς Λαρίσσης, συσταίνουσα τὸ πρᾶγμα στενῶς εἰς τὴν ἐπιμέλειάν του καὶ καθιστῶσα αὐτὸν ὑπεύθυνον.

Ὁ Πασᾶς τῆς Λαρίσσης εἶχε δυσαρέσκειαν πρὸς τὸν Δερβεναγᾶν, διότι πρὸ πολλοῦ καιροῦ δὲν εἶχε λάβει παρ' αὐτοῦ δῶρα· ὅθεν ἐδέχθη ἀσμένως τὴν εὐκαιρίαν ταύτην διὰ νὰ τὸν ἐκδικηθῇ, καὶ τοιοῦτο-τρόπως αἶφνης ἠκούσθη, ὅτι ὁ Δερβεναγᾶς ἔπαυσε καὶ τὸν διεδέχθη ἄλλος. Ὅσοι εἶχον ὑπηρεσίαν παρὰ τοῦ παυθέντος Δερβεναγᾶ περιέμενον τὴν ἄριζιν τοῦ νέου, ὅστις ἐμελλε νὰ τοὺς παραδεχθῇ, ἢ νὰ τοὺς ἀποπέμψῃ, μεταξὺ δὲ τούτων ἦτο καὶ ὁ Τάσος.

Ε.

Ὁ νέος Δερβεναγᾶς.

—ο—

Ὁ νέος Δερβεναγᾶς ἦτον ἐκ τῆς Ἀλβανικῆς φυλῆς. Ὁ Πασᾶς τῆς Λαρίσσης ἐνόμισε καταλληλότερον νὰ μεταχειρισθῇ Ἀλβανούς, διότι οὗτοι, γινόμενοι ἔξαρνοι κατὰ τὸν καιρὸν τῆς Ὀθωμανικῆς κατακτήσεως, διάκεινται ἐχθρικώτερον πρὸς τοὺς Ἕλληνας, καὶ γνωρίζοντες τὴν γλῶσσάν των, δὲν περιπίπτουν εὐκόλως εἰς τὰς πλεκτάνας των, εἶναι δὲ μαχημιώτεροι καὶ πονηρότεροι. Συγχρόνως ὁμοῦ δὲν παρελείψεν ὁ Πασᾶς νὰ ὠφελῇ τῆς περιστάσεως, λαμβάνων τὰ κατ' ἐθιμον δῶρα παρὰ τοῦ νέου Δερβεναγᾶ διὰ τὸν διορισμὸν του. Ὁ τακτικὸς μισθὸς δὲν ἐξήρκει βέβαια πρὸς ἀποζημίωσιν τοῦ Δερβεναγᾶ, διὰ τὰ πρὸς ἐξαγόρασιν τῆς θέσεώς του

καταβληθέντα, ἀλλ' αὐτὸς ἐγνώριζε κάλλιστα τὰ συμφέροντά του καὶ δὲν ἠπατήθη κατὰ τὸ συνάλλαγμα. Δύω τρόπους εἶχεν, ὥστε νὰ καταστήτῃ αὐτὸ ἐπικερδές, ἢ συνεννοούμενος μετὰ τῶν ληστῶν καὶ παρέχων εἰς αὐτοὺς ἀτιμωρησίαν, ἀλλὰ λαμβάνων τὴν κρείττοναν μερίδα τῶν λαφύρων, ἢ καταβλίσθων τοὺς πλουσιωτέρους χριστιανοὺς ὡς ὑπόπτους ὅτι ὑποβάλλουν τὴν ληστείαν, ἕως οὗ νὰ ἐννοήσουν ὅτι εἶναι δι' αὐτοὺς προτιμότερον νὰ σμικρύνουν τὸν ὄχληρόν ὄγκον τῆς παρουσίας των. Τὸ δεύτερον ἦτο συμφωνότερον πρὸς τὰς περιστάσεις, διότι ὁ Πασᾶς εἶχεν ἀνάγκην νὰ δείξῃ ἀποτελέσματα πρὸς τὴν αὐλήν του, ἀπαιτοῦσαν αὐστηρὰν καταδίωξιν, καὶ τοῦτο ἠκολούθησεν.

Ὁ πεπτωκὸς Δερβεναγᾶς συνέτρεξε κατὰ τι τὸ σχέδιόν του, ἐνῶ μάλιστα ἐφρόνει νὰ τὸν ἀντιπράξῃ διὰ νὰ φανῇ ὅτι ἦτον ἀπαραίτητος, ὡς λαβὼν μακρὰν πείραν τοῦ τόπου καὶ τῶν ἀνθρώπων, καὶ ὅτι ὁ Πασᾶς ἔπαισε μεγάλως καλέσας ἄλλον ἀντ' αὐτοῦ, ὑπεκίνησεν ὅλας τὰς συμμορίας τῶν ὁποίων ἐγνώριζε τοὺς ἀρχηγούς. Ἀπευθύνθη λοιπὸν καὶ πρὸς τὸν Τάσον ὡς δυνάμενον νὰ πράξῃ τι γενναιότερον τῶν ἄλλων. Ὁ Τάσος, καὶ τοι ἔχων μεγάλην ἐπιθυμίαν τοῦ πράγματος, ὑπεκρίθη τὸ ἐναντίον, προτείνων ὅτι δὲν ἔχει ἀκριβῆ γνώσιν καὶ συνήθειαν τῆς χώρας, καὶ σχέσεις διὰ νὰ λαμβάνῃ ὑποστήριξιν καὶ συνδρομὴν, μανθάνων πόθεν καταδιώκεται καὶ πορίζομενος τροφάς. Ἐξ ἐναντίας καθ' ὅλον τὸ διάστημα τῆς διαμονῆς του ἀδιαλείπτως περισκόπει ὅλας τὰς ἐπιτηδεύσεις θέσεις καὶ ἐγένετο ἀνάδοχος τῶν τέκνων πολλῶν ποιμένων καὶ ἄλλων ἐγχωρίων. Ὁ πεπτωκὸς Δερβεναγᾶς ἐνέησεν, ὅτι ταῦτα ἦσαν προφάσεις διὰ νὰ ἐπιτύχῃ ἐπωφελεῖς ὅρους. Παρεκτὸς λοιπὸν ὅτι αὐτὸς τὸν ὑπεσχέθη προστασίαν καὶ συνδρομὴν, διὰ προτροπῆς τοῦ ἐμήνυσεν εἰς τὸν Τάσον ὁ προεστὴς τῆς Πορταρᾶς καὶ ἐν ὀνόματι τῶν εἰκοσιτεσσάρων χωρίων, ὅτι θέλει λαμβάνει τροφάς καὶ μισθὸν ἐπὶ συμφωνίᾳ ὅτι πώποτε δὲν θέλει ἐπιβῇ ἐπὶ τοῦ ἔδαφους τῶν χωρίων τούτων. Ὁ Τάσος ἐζήτησε προσέτι νὰ παραλάβῃ ὁ προεστὴς τὴν μητέρα του καὶ ἀμέσως νὰ τὴν ἀποπέμψῃ εἰς τὴν Σκιάθον, ὅπου εἶχε φίλον τινα. Ὅταν ἡ Βαρδάρρα ἔμαθε περὶ τίνος πρόκειται καὶ τοὺς ἐπωφελεῖς ὅρους τῆς συμφωνίας, ἀνεσκήρτησε χαίρουσα ὅτι ὁ Τάσος της ἐμελλε πάλιν νὰ δοξασθῇ.

— Καί εἶπε, ὡς χριστιανὸς τὸ εἶπε, ὡς ἄγιος ἐξακούσθη.

Ἐγίνε λοιπὸν πάλιν ὁ Τάσος κλέφτης ἄγριος καὶ ἀμέσως ἐδόθη εἰς τὸ ἔργον του. Ἐσχημάτισε πρῶτον τὴν συμμορίαν του, παραλαβὼν περίπου εἴκοσι ἐλεγκτὰ καὶ ἀτρόμητα παλληκάρια, τὰ μὲν ἐκ τῆς Ἑλλάδος, τὰ δὲ ἐκ τῶν Μυρμιδόνων διὰ τὴν ἐμπειρίαν τῆς χώρας. Τὸ πρωτοπαλλήκαρόν του μάλιστα ὁ λεγόμενος Σκιάς, ἦτον ἐκ τῶν Μυρμιδόνων, νέος ῥωμαλέος, ὠκύπους, ἀτίθαστος καὶ ῥιψοκίνδυνος. Διαθέσας τὸ καταφύγιόν του, τὸ λιμερί του, ἐπορίσθη πληροφορίας πανταχόθεν, θέλων νὰ προειμιάσῃ διὰ πράξεως πολυκρότου.

Κατ' ἄρχας, ἅμα ἐγκατασταθέντος τοῦ νέου Δερβε-
ναγᾶ, ἡ ληστεία ἀνεφάνη πανταχοῦ ζωηροτέρα καὶ
διεδόθη ὁ τρόμος πρὸ πάντων εἰς τοὺς Ὀθωμανοὺς,
διότι κατὰ τὸ σύνθημα, αὐτοὶ ἔπρεπε νὰ προσόλη-
θοῦν μᾶλλον, ὥστε νὰ ἐγερθῇ κατακραυγὴ κατὰ τοῦ
Πασᾶ δυναμένη νὰ φθάσῃ μέχρι Κωνσταντινουπό-
λεως. Μεταξὺ τῶν φοβηθέντων διὰ τὰ διατρέγοντα
ἦτο καὶ ὁ Χουσεΐμπεης ἐκ Φαρσάλου, ὅστις ἕνεκα
τοῦ θέρους κατώκει τὸ ἀγροτικὸν κτήμα του. Βλέ-
πων ὅτι αἱ συμμορίαι ἦσαν πολυάριθμοι καὶ ἰσχυ-
ραὶ καὶ μὴ ἐμπιστευόμενος εἰς τὸν μικρὸν ἀριθμὸν
τῶν ὑπηρετῶν του, ἀπεφάσισε νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν
πόλιν, ἕως οὗ ἀποκατασταθῇ ἡ ἀσφάλεια, καὶ πανοικί
πρὸ τῆς ἀνατολῆς τοῦ ἡλίου ἀνεχώρησεν. Ἐπροπο-
ρεύοντο τρεῖς ὑπηρεταὶ πεζοὶ καὶ ἑνοπλοὶ, κατόπιν
ἤρχετο αὐτὸς ἐπὶ ἡμιόνου, κρατῶν ἐπὶ τῶν γονά-
των του παιδίον, ὅπισθεν αὐτοῦ ἡ σύζυγός του
φατμέ καὶ αὕτη κρατοῦσα βρέφος, μετὰ ταῦτα τρεῖς
ἄλλαι γυναῖκές του, καὶ δύο δοῦλαι ἐπὶ ἡμιόνων,
καὶ τελευταῖοι τρεῖς ὑπηρεταὶ καὶ αὐτοὶ πεζοὶ καὶ
ἑνοπλοὶ. Κατὰ τὴν τάξιν ταύτην προέβαινον βρα-
δεως διὰ νὰ συμπορεύωνται· ἐφθασαν δὲ ἐπὶ χαρά-
δρας χειμάρρου διατεμνουμένης τὴν ὁδόν. Οἱ τρεῖς ἐμ-
προσθεν πεζοὶ ἦσαν ἤδη ἐπὶ τοῦ ἐτέρου χεῖλους τῆς
χαράδρας, ἡ δὲ οἰκογένεια τοῦ Χουσεΐμπεη ἐν μέσῳ
αὐτῆς, ὅταν αἶφνης ἠκούσθῃ βροντώδους φωνῇ, ἡ τὸν
τόπου! καὶ δέκα περίπου λησταί, ῥυπαρῶς ἐνδεδυ-
μένοι, διευθύνοντες τὰ ὅπλα των εἰς τὰ στήθη τῶν
διαδαινόντων, ἔστησαν ἐνώπιον αὐτῶν, ὡς ἀναπη-
δήσαντες ἐκ τοῦ κόλπου τῆς γῆς. Ὅλοι ἔμειναν ἐμ-
βρόντητοι, οἱ δὲ ὑπηρεταὶ τοῦ Χουσεΐμπεη, ὑπα-
κουσαντες εἰς τὸ γέφυμα τῶν ληττῶν ἐρρίψαν χαμαὶ
τὰ ὅπλα. Ὁ Χουσεΐμπεης ἄφωνος καὶ ὠχρὸς ἐθλι-
ψεν ἐντὸς τῆς παλάμης τὸ γένειον.

— Εἰμεθα καλοὶ ἄνθρωποι, ἐκραζεν ὁ Σκιᾶς, μὴ
φοβεῖσθε! Γρόσα θέλομεν, νὰ ζήτωμεν καὶ μεῖς! Ὁ
Τάτος ἦτο παρὼν, ἀλλ' ἐσιώπα, μὴ δεικνύων ὅτι εἶ-
ναι ὁ ἀρχηγός.

— Γρόσα! παιδιά μου, δὲν ἔχω μαζὶ μου, εἴ-
πεν ὁ Μπέης, πάρτε ὅ,τι ἔχω.

— Ἐδῶ δὲν ἔχεις γρόσα, ἔχεις ὅμως φλωρία ἡ
τὴν πόλιν. Δὲν θέλομεν πολλὰ, χίλια νὰ μᾶς στεί-
λῃς καὶ μᾶς ἀφίνεις ἀμανέτι τὴν φατμέ.

Ὁ Χουσεΐμπεης πολλὴν ὥραν διέμεινεν ἄφωνος καὶ
ἐμπληκτός. Δὲν ἠθελε λυπηθῇ πολὺ ἂν τὸν ἐζήτησαν
ἐκ τῶν τριῶν κατόπιν ἐρχομένων γυναικαρίων, ἐξ
ᾧ δὲν εἶχε τέκνα, ἡ μόνον ἠγάπα, καὶ τὰ ὅποια πρὸ
καιροῦ εἶχεν ἐν Κάρῳ μοίρα· ἀλλὰ τὴν φατμέ, ἐξ
ἧς τὰ δύο ἄρρενα τέκνα, τὴν φατμέ, θυγατέρα τοῦ
Πασᾶ τῆς Λαρίσης, ν' ἀφήτῃ εἰς χεῖρας ληττῶν ἀ-
πίστων, ἦτο δι' αὐτὸν τὸ δεινότερον πάθημα. Ἐσκέ-
πτετο νὰ τοὺς προτείνῃ κατ' ἐκλογὴν των νὰ λά-
βοῦν ἐνέχυρον ἐν ἐκ τῶν τριῶν ἄλλων γυναικαρίων
του, ἡ καὶ τὰ τρία, ἀλλ' ἐννοοῦσεν ὅτι θέλουν μαν-
τεύσει καὶ οἱ λησταὶ τὴν μικρὰν ἀξίαν τοῦ ἐνεχυ-
ριαζομένου πράγματος καὶ θέλουν ζητήτῃ ἰσως ἀνώ-
τερον λύτρον διὰ τὴν φατμέ.

— Δὲν ἔχομεν καιρὸν νὰ χάνωμεν, εἶπεν ὁ Σκιᾶς,

Κυρά μου! ἄφησε τὸν δράκο σου καὶ κατέβη, κι'
ἂν σ' ἀγαπᾷ ὁ Μπέης μᾶς στέλνῃ τὰ χίλια, ἂν δὲν
σ' ἀγαπᾷ, γίνουμι ἐγὼ Μπέης σου.

— Μὴ μοῦ πάρτε τὴν φατμέ ἀνεφώνησεν, ὁ
Μπέης, βλέπων ὅτι προβαίνει ἤδη ἡ ἐκτέλεσις, νά!
σᾶς δίνω τὸ παιδί μου ἀμανέτι καὶ, μὰ τὸ Κοράνι!
σᾶς στέλνω τὰ χίλια φλωρία καὶ ἄλλα ἀκόμη.

Εἰς μάτην αἱ δεήσεις του, αἱ ὑποσχέσεις νὰ δώ-
σῃ ἐτι πλείονα φλωρία! Ὁ Σκιᾶς ἤθελε νὰ στέρξῃ
τὴν πρότασιν τοῦ Μπέη, διπλασιάζων τὴν χρημα-
τικὴν ἀπαίτησιν ἡ καὶ ἐτι πρὸς, ἀλλὰ ὁ φασ βλέμμα
πρὸς τὸν Τάτον, ἔλαβεν ἀρητικὸν νεῦμα, ὥστε κα-
τεβίβασε τὴν φατμέ ἀπὸ τοῦ ἡμιόνου καὶ στραφεῖς
πρὸς τὸν Μπέην, τὸν εἶπεν.— Ἡ φατμέ δὲν θὰ πάβῃ
τίποτε· διαμάντι μᾶς τὴν δίνεις, διαμάντι θὰ τὴν
λάβεις. Ἐκεῖ ἔς τὰ τρία δένδρα νὰ στείλῃς τὰ χίλια
φλωρία· σὲ περιμένομεν ὡς νὰ γίνῃ γεῦμα. Ἄν δὲν
τὰ στείλῃς, ἡ φατμέ βαπτίζεται εἰς τὴν Λαμίαν καὶ
σὲ προτκαλῶ εἰς τὸν γάμον της, νὰ φᾶς καὶ τὰ
κουφέτα.

Ἡ δυστυχὴς φατμέ οὐδὲ φωνὴν ἐπρόφερεν, ἡ δὲ
καλύπτρα τῆς ἐπεσκίαζε τὴν ταραχὴν τῆς ψυχῆς της
καὶ τὸν τρόμον της. Ὁ Σκιᾶς ἔλυσε τὴν ζώνην του,
τῆς ὁποίας τὴν ἄλλην ἄκραν ἔδωκεν εἰς ἄλλον λη-
στήν, καὶ καθίσαντες ἐπ' αὐτὴν τὴν φατμέ, τὴν ἀ-
νήρπασαν ἐν ῥοπῇ ὀφθαλμοῦ γεγόμενοι ὅλοι ἄφαντοι,
ἀφοῦ ἀφήρεσαν τὰ ὅπλα τῶν ὑπηρετῶν.

Πρὸ τῆς μεσημβρίας ἤλθεν ὁ κομιστής τῶν λύ-
τρων εἰς τὴν συμφωνηθεῖσαν θέσιν τῶν τριῶν δέν-
δρων, ὑπὸ τὴν σκιάν των ὁποίων ἐκάθητο εἰς ἐκ τῶν
ληττῶν, βλέπων πανταχόθεν τοὺς ἐρχομένους ὡς ἐκ
σκυπιάς, ὥστε νὰ μὴ γίνῃ προδοσία. Μετ' ὀλίγον,
ἀφοῦ ἐμετρήθησαν τὰ χίλια φλωρία, ἐκομίσθη αὐ-
τόθι ὑπὸ δύο ληττῶν ἡ φατμέ, καὶ ἐδεθαίωσε τὸν
κομιστὴν τῶν λύτρων περὶ τῆς καλῆς περιποιήσεως
τῶν ληττῶν, οἵτινες ἀφῆκαν αὐτὴν μόνην ἐντὸς σπι-
λάδος. Οἱ λητταὶ ἀνεχώρησαν καὶ μετ' αὐτοὺς, ἐ-
πιβᾶσα ἡ φατμέ ἐπὶ ἡμιόνου, κατευθύνθη πρὸς τὰ
ἰδία.

Τὸ συμβᾶν τοῦτο ἀντήχησεν ἀμέσως καθ' ὅλην
τὴν Θεσσαλίαν. Ὁ παυθαῖς Δερβεναγᾶς μετὰ χαιρε-
κκας ἐπεσκίασεν τὸν Χουσεΐμπεη διὰ νὰ τὸν συλ-
ληπθῇ δῆθεν, ὁ δὲ ἐν τέλει Δερβεναγᾶς ἀπειρηγῶν,
καὶ ἐμήνυσεν εἰς τὸν Πασᾶν ὅτι πρὶν τῆς νεομηρίας
ὁμνύει νὰ παραδώσῃ τὸν Τάτον ζῶντα ἢ νεκρὸν, καὶ
ὅτι ἐπεκλήρυξε βροχθεῖον ἐπὶ τῆς κεφαλῆς του.

Συνάμα μετὰ τῆς δραστηρίου καταδιώξεως τῆς
συμμορίας ταύτης ὁ Δερβεναγᾶς ἐξετράτευσε κατὰ
τῶν ἡσυχῶν πολιτῶν, τῶν μᾶλλον εὐπορούντων, με-
ταξὺ αὐτῶν δὲ ἐκ τῶν πρώτων θυμάτων του εἰλήλασε
τὸν ἀγαθὸν Ἀῦφαντήν. Ἐκτὸς ὅτι ἦτον ἐκ τῶν εὐ-
πορωτέρων, κατεμηνύθη εἰς τὸν Δερβεναγᾶ ὡς ἔχων
παντοίας σχέσεις μετὰ τῶν ληττῶν, παρέχων εἰς αὐ-
τοὺς πάντοτε συνδρομὴν, καὶ ἰδίως εἰς τὸν Τάτον
τὸν ὁποῖον τραυματίαν περιέθαλψε, καὶ μάλιστα ὡς
διατηρῶν ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ του τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ τοῦ
ὀλεθροῦ ληστάρχου. Ἡ καταμήνυσις αὕτη ἐγένετο
παρὰ τινος τῶν γειτόνων τοῦ Ἀῦφαντοῦ, χριστιανοῦ

καὶ τούτου, ὅστις ἀντιποιούμενος ἐν ἐκ τῶν κτημάτων ἐκείνου εἶχεν εἰσάξει δίκην ἐκκρεμὴ ἐν Λαρίσσει, εἶχεν ἐπομένως συμφέρον νὰ δυσφημίῃ τὸν ἀντίδικόν του καὶ νὰ τὸν ρίψῃ εἰς τὰς φυλακὰς ὡς δόντα συνδρομὴν εἰς τοὺς ὑδρίσαντας τὴν θυγατέρα τοῦ Πασᾶ, τοῦ ὁποίου ἡ δυσμένεια ἐμελλεν ὑπὲρ ἑαυτοῦ νὰ κλίνῃ τὴν πλάστιγγα.

Ἀλλ' ὁ Ἀὔφαντῆς εἶχε πολλοὺς φίλους καὶ ἐγκαίρως ἔλα' ἐν εἰδησιν. Ἄνευ ἀναβολῆς λοιπὸν ἐξαπέστειλε τὴν σύζυγόν του καὶ τὴν θυγατέρα του εἰς Βῶλον, διὰ ν' ἀπέλθουν ἐκεῖθεν εἰς Σκόπελον, ὅπου εἶχε συγγενεῖς. Ὡσαύτως ἀπέπεμψε τὸν Θάνον, ὡς διωκόμενον καὶ αὐτὸν, διὰ ν' ἀπέλθῃ ἐπίσης εἰς Σκόπελον, ἀλλὰ δι' ἄλλης ὁδοῦ, αὐτὸς δὲ ἐκρύβη σκοπεύων ἐπίσης νὰ ἐξέλθῃ τοῦ κράτους, ἅμα δουρίσας ἀρμοδίου εὐκαιρίας.

Ὅταν ἔφθασαν οἱ στρατιῶται τοῦ Δερβενγαῖ εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Ἀὔφαντοῦ, οὐδὲνα εὔρον, ἀλλ' ἔμαθον ὅτι πανοικί εἶχεν ἀπο' ἡμῆται. Κατέλαβον ἐντούτοις ὅλην τὴν περιουσίαν του καὶ διετάχθησαν πανταχοῦ ἐρευνᾶν πρὸς ἀνακαλύψιν του.

Ὁ Θάνος δὲν εἶχε πολλὴν ὑποψίαν, ὡς ἄγνωστος καὶ σχεδὸν ἄνευ προφυλάξεως ἐσπευσε πρὸς τὸν Βῶλον, ὥστε εἰ δυνατόν ν' ἀπέλθῃ εἰς Σκόπελον συμπλέων μετὰ τῶν δεσποινῶν του. Ἄν καὶ ἐξ αἰτίας τῶν ληστῶν περιεφέροντο καθ' ὅλας τὰς διευθύνσεις στρατιῶται, εἶχε σχεδὸν φθάσει ἄνευ συναντήματός τινος εἰς Βῶλον, ὅταν αἰφνιδίως εἶδε δύο στρατιώτας τρέχοντας πρὸς αὐτὸν καὶ διατάττοντας ἀπειλητικῶς νὰ σταθῇ. Οἱ δύο οὗτοι στρατιῶται εἶχον ὑπηρετήσει ὑπὸ τὸν παυθέντα Δερβενγαῖ μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ του, μεθ' οὗ εἶχεν ὁ Θάνος ὡς εἶδαμεν πολλὴν ὁμοιότητα. Ὁ Τάσος ὅμως ἦτον ἰσχυρότερος καὶ ἦτον ἀδύνατον νὰ περιφέρεται ἄοπλος ἐκτὸς τοῦ Βῶλου. Διὰ τοῦτο ἐράνη πολὺ παράδοξος εἰς τοὺς στρατιώτας ἡ συνάντησις καὶ συνάμα ἀντέβλεψαν πρὸς ἀλλήλους.

— Μωρέ! δὲν εἶπαι σὺ ὁ Θάνος ἐπιστάτης τοῦ Ἀὔφαντῆ, ἀδελφός τοῦ Τάσου, εἶπεν εἰς ἐκ τῶν στρατιωτῶν.

Ὁ Θάνος δὲν ἠδύνατο πλέον νὰ κρυφθῇ καὶ ὡμολόγητε τὴν ταυτότητα του.

— Κάθισαι γάμου, καὶ μεῖνε ἐδῶ ὅσον νὰ ἔλθωμεν, ἐπρόσθεσεν ὁ στρατιώτης καὶ ἀπεμακρύνθη μετὰ τοῦ συντρόφου του ὀλίγα βήματα, ἔχων τοὺς ὀφθαλμοὺς προσηλωμένους πάντοτε ἐπὶ τοῦ Θάνου.

Ὁ σκοπὸς τῆς ἀπομακρύνσεως ἦτο νὰ διακοινώσῃ εἰς τὸν σύντροφόν του, ὅτι ἔχουν ἔρμαιον εἰς χεῖράς των. Ἡ κεφαλὴ τοῦ Θάνου εἶναι σχεδὸν ἡ αὐτὴ ὡς τοῦ ἐπικηρυχθέντος Τάσου· προσφέροντες λοιπὸν αὐτὴν ἄνευ τοῦ σώματος θέλουν βεβαίως ἀπολαύσει τὰ ἐπικηρυχθέντα. — Ναί! εἶπεν ὁ ἄλλος, πλὴν ἂν ἀνακαλυφθῇ ἡ ἀπάτη; — Πῶς; — Ἴδου πῶς. Αὔριον ἀκούεται τοῦ Τάσου νέα ληστεία καὶ τότε τί γινόμεθα; — Ταῦτα ἔλεγον τουρμιστὶ, σταθμίζοντες τὰ ὑπὲρ καὶ τὰ κατὰ, ὅτε ἀνεφάνησαν μακρὸθεν ἄλλοι στρατιῶται καὶ διαβάται. Ὡς ἐκ τούτου ἔκριναν κατὰλληλον ν' ἀπομακρυνθῶν μετὰ τοῦ Θάνου, ἐ-

πειδὴ ὅμως τοὺς εἶδον πολλοὶ καὶ ἡ σκέψις, ὅτι θέλει ἀνακαλυφθῇ ἡ ἀπάτη ὑπερίσχυσεν, ἐπροτιμήσαν νὰ παραδώσουν τὸν Θάνον, ὡς ἀδελφὸν τοῦ ληστάρχου, εἰς τὸν Καϊμακάμην τοῦ Βῶλου, ὅστις βεβαίως θέλει τοὺς ἀνταμείψῃ καὶ τοῦτο ἐπραῖξαν. Ὁ Καϊμακάμης διέταξε ν' ἀπαχθῇ ὁ Θάνος εἰς τὴν φυλακὴν, μέλλων νὰ σκεφθῇ περὶ αὐτοῦ κατόπιν.

Ὁ Καϊμακάμης ἦτον ἄνθρωπος νωθρὸς καὶ φίλος τῆς ἡδυπαθείας, ὅσον ἐνεστι ἀποφεύγων τὰς περιπλοκάς καὶ ἐνασχολούμενος εἰς τὰ τῆς ὑπηρεσίας του μόνον, ὅταν ἡ διάθεσίς του τὸ ἐπέτρεπε, δηλαδὴ ὅταν δὲν εἶχε βεβαρημένον τὸν στόμαχον, ἢ εἶχεν ἀπολαύσει τὴν πρέπουσαν τῆς ἀναπαύσεως δόσιν, ἥτις ὅπως οὐν ὑπερέβαινε τὸ κοινὸν μέτρον. Κατ' αὐτὸν αἱ μέριμναι εἶναι ἐχθραὶ τῆς εὐεξίας· εὔρε δὲ τρόπον νὰ σώσῃ ταύτην ἀπὸ τῆς ἐπιβουλῆς ἐνέδρας ἐκείνων, συμβουλευόμενος περὶ παντὸς πράγματος ἱμάμην τινα, τὸν ὁποῖον ἐθεώρει ἄνθρωπον εὐσεβῆ καὶ ἐπομένως ἄξιον ἐμπιστοσύνης. Τὸ πρῶν μετὰ τὴν προσευχὴν ἐτύχναζε καφενεῖον παρὰ τὸν αἰγιαλόν, ὅπου ἤρχετο ὁ ἱμάμης. Ἐκ τῆς ἐπινον τὸν καφέ καὶ ἐκάπνιζον τὸν ναργηλῆ, ὅταν δὲ, δηλαδὴ οὐχὶ καθ' ἐκάστην, ἡ ψυχικὴ διάθεσις τοῦ Καϊμακάμη ἐφθάνεν ἐκεῖνον τὸν βαθμὸν τῆς γλυκυθυμίας, τὸν ὁποῖον οἱ Ὀθωμανοὶ ὀνομάζουν *κέρ*, τότε ἐξήτει τὴν γνώμην τοῦ ἱμάμη, τὴν ὁποίαν ἀνεξετάστως παρεδέχετο. Καὶ τὸ πρᾶγμα ἦτο φυσικώτατον, διότι πῶς ἠδύνατο ὁ Καϊμακάμης νὰ ἐκθέσῃ τὴν ὑπόθεσιν, μὴ εὐρισκόμενος ἐν καλῇ τῆς ψυχῆς διαθέσει;

Οἱ στρατιῶται παρέστησαν εἰς τὸν Καϊμακάμην τὴν μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ του ὁμοιότητα τοῦ Θάνου, ὅτι τὸν συνέλαβον ἐκτὸς τοῦ Βῶλου, κατασκοπεύοντα βεβαίως, καὶ ὅτι ἡ κεφαλὴ του, ἐκτιθεμένη εἰς κοινὴν θέαν, θέλει ἐμπνεύσει τρόμον, καὶ εὐχαριστήσῃ τὸν Πασᾶν. Ταῦτα δὲ ἔλεγον διὰ νὰ λάβουν ἀνόλογον ἀμοιβήν· ἀλλ' ὁ Καϊμακάμης ἀνέβαλε τὴν ἀπόφασίν του διὰ νὰ ἐρωτήσῃ τὸν ἱμάμην.

Κατ' ἐκείνας τὰς ἡμέρας ἄλλη ὑπόθεσις κατέστη λίαν ὀχληρὰ εἰς τὸν Καϊμακάμην. Ἑλλήν ἐμποροπλοίαρχος ἐκρατεῖτο εἰς τὰς φυλακὰς μετὰ τοῦ πληρώματος τοῦ πλοίου του ἐπὶ ναυταπάτῃ, καὶ δύο ἄνθρωποι ἐνεκεν αὐτῶν μετὰ φορτικότητος τὸν κατεδάρνον, ὁ Ὀθωμανὸς ἔμπορος, τὸν ὁποῖον ἠπάτησαν, καὶ ὁ Ἑλλήν πρόξενος, αὐτὸς μὲν ἀπαιτῶν τὴν παράδοσιν τῶν κρατουμένων, διὰ νὰ τοὺς ἀποπέμψῃ νὰ δικασθῶν εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἐκεῖνος δὲ ἐναντιούμενος καὶ ἐπιμένων νὰ μὴ παραδοθῶν, πρὶν ἰκανοποιηθῇ διὰ τὰς ζημίας του. Ὁ Ὀθωμανὸς ἦτον ἄξιος συμπαθείας φορτώσας ἐπὶ Ἑλληνικοῦ πλοίου ἡ *Κλυταιμνήστρα*, σίτον διὰ νὰ τὸν πωλήσῃ ἐν Σύρῃ, πρὸς πλείονα ἀσφάλειαν συνέλεξε καὶ αὐτὸς μετὰ τοῦ φορτίου. Ἡ προφύλαξις αὕτη δὲν ἐξήρκεσεν ὅμως, διότι ἅμα ἐξῆλθον τοῦ Παγασαίου κόλπου, ὁ πλοίαρχος διέθεσεν οὕτω πῶς τὰ ἱστία του, πνέοντος βιαιοτέρου τοῦ ἀνέμου, ὥστε τὸ πλοῖον ἐσαλεύετο καὶ παρεσύρετο ὡς ἐν καιρῷ τρικυμίας. Ὁ Ἀβδουλάς, οὕτως ὀνομάζετο ὁ ἔμπορος, ἐντρομος καὶ ναυτιῶν εἰσέδυσεν εἰς τὴν κοιτίδα του· ὁ δὲ

πλοίαρχος Ζάρπας, μὴ ἐφορευόμενος πλέον, λαθραίως ἐξήγαγε τὸ φορτίον ἐπὶ λέμβων εἰς τὴν εὐδοϊκὴν ἀκτὴν, ἐνθα τὸ ἐπώλησε, τὸ δὲ πλοῖον μετὰ ταῦτα διατρήτας κατέδυσσε. Τὸν Ἀβδουλᾶν διέσωσεν ἐν τούτοις ὁ Ζάρπας, οὐχὶ φιλάνθρωπία κινούμενος, ἀλλὰ διὰ νὰ τὸν μεταχειρισθῇ ὡς φερέγγυον μάρτυρα κατὰ τὴν ἐν Βώλῳ συνταχθεῖσάν πειστοποίησιν τοῦ θαλασσίου δυστυχήματος, ὥστε νὰ λάβῃ παρὰ τοῦ ἐν Σύρῳ ἀσφαλιστικοῦ καταστήματος τὴν συμφωνηθεῖσαν ἀποζημίωσιν. Ἀλλ' ὁ Ἀβδουλᾶς δὲν εἶχεν ἀσφαλίσει τὸ φορτίον του καὶ ἦτον ἀπαρηγόρητος, στερηθεὶς σχεδὸν ὅλης τῆς περιουσίας του. Ἀφοῦ συνετάχθη ὅμως ἡ πιστοποίησις, ἐκ περιστάσεως ἔμαθεν ὅτι οὔτε τρικυμία συνέβη, οὔτε τὸ φορτίον ἀπωλέσθη, ἀλλ' ἐπώληθη ἐν Ὁρεῶ. Ἐζήτησε λοιπὸν τὴν κράτησιν τοῦ Ζάρπα καὶ τοῦ πληρώματος, ἦτις, συνευδοκοῦντος τοῦ Ἰμάμη, διετάχθη παρὰ τοῦ Καϊμακάμη, ἐναντίον τῶν παραστάσεων τοῦ Ἑλληνοῦ Προξένου, ὑποσχομένου ὅτι ἐν Ἑλλάδι θέλει δικαιοῦν πληρέστατα ὁ Ἀβδουλᾶς· αὐτὸς ὅμως δὲν ἐπίστευε πλέον τοὺς Δαναούς. Ὁ Πρόξενος διεμαρτυρήθη καὶ ἐνέκειτο ἀπελθὼν, ὁ δὲ Καϊμακάμη δὲν ἐφοδεῖτο, ἀλλ' ἐπεθύμει ν' ἀπαλλαχθῇ τῶν φωνασκιῶν τοῦ Προξένου.

Τὴν ἀκόλουθον ἡμέραν ἐμελλε λοιπὸν ὁ Καϊμακάμης νὰ συμβουλευθῇ τὸν Ἰμάμην περὶ ἀμφοτέρων τῶν ὑποθέσεων· ἐντασοῦτω δὲ ἀνεπαύετο ἀμέριμνος καὶ ἐτρώφα.

Ὁ Θάνατος ἐβλήθη εἰς τὴν αὐτὴν φυλακὴν, ἐνθα ἐκρατοῦντο οἱ ναῦται τῆς Κλυταιμνήστρας καὶ ὁ Ζάρπας, δὲν ἠδύνατο δὲ νὰ ἐξηγήσῃ εἰς αὐτοὺς διατί ἐκρατεῖτο, εἰμὴ διότι ἦτον ἀδελφὸς τοῦ Τάσου. Ἐκοιμήθη λοιπὸν τὴν νύκτα ὕπνον βαθὺν ὡς ἐκ τοῦ καμάτου τῆς ὁδοιπορίας του, ἀλλὰ πολλὰ εἶδεν ὀνειράτα. Πρῶτον εἶδε πυρὰν ὑπερμεγέθη, καὶ ἐν μέσῳ αὐτῆς τὸν Παπαῖωνᾶν παιδρὸν, ἐκτείνοντα τὰς χεῖρας καὶ εὐλογοῦντα· προέβαινον δὲ καὶ ἡ πυρὰ καὶ ὁ Παπαῖωνᾶς τερατωδῶς μεγεθυόμενοι, ὥστε ἐφάνετο, ὅτι μέλλουν νὰ τὸν συναρπάσουν. Ἐπειτα εἶδεν ὅτι συμπλέει μετὰ τῆς Εὐφροσύνης, ἀλλὰ σφοδρὰ καταιγὶς συντρίβει τὸ πλοῖον καὶ ἀμρότεροι καταδύουν. Πρὸς στιγμὴν εἶδεν ὑποδρύχιον τὴν Εὐφροσύνην καὶ πίπτουσιν εἰς τὸν βυθόν, ἀλλ' ἀκολουθῶν τὴν πτώσιν τῆς δὲν ἠδύνατο πλέον νὰ τὴν εὕρῃ· τὰ δὲ ὕδατα ἐπνίγον τὴν φωνὴν του, ἐνῷ ἤθελε νὰ κράξῃ τὸ ὄνομά της. Ἐντρομος ἐξηγέρθη ὡς ἐκ τῆς ἐναργείας τοῦ ὀνείρου, ἀλλὰ πεισθεὶς ὅτι ἦτον ὀπτασία ἐκοιμήθη πάλιν τὸν ὕπνον τῶν δικαίων ἐν πλήρει ἀγνοίᾳ, ὅτι τὴν ἐπαύριον ἐμελλε ν' ἀποφασισθῇ ἡ τύχη του.

Τὸ πρῶτ' ὁ Καϊμακάμης ἀφοῦ ἐρρόφητε μεθ' ἡδονῆς καὶ κατὰ μικρὸν τὸν καφέ, ἀνεψύσθη δὲ τὸν ναργκιλὲ, ἤρχισε νὰ λαλῇ πρὸς τὸν παρακαλίμενον Ἰμάμην, ζητῶν παρ' αὐτοῦ τρόπον ν' ἀπαλλαχθῇ τῆς φλυαρίου φορτικότητος τοῦ μωροῦ Προξένου, συγχρόνως δὲ καὶ τῶν κλαυθμηρῶν δεήσεων τοῦ ἀδικηθέντος Ἀβδουλᾶ. Ὁ Ἰμάμης ἐσκέφθη πρῶτον καθ' ἑαυτὸν, διεψύσθη καὶ ἀνεψύσθη τὸν παφλάζοντα

ναργκιλὲ, ὡς ἐξ αὐτοῦ ἐκμυζῶν τὰ σοφὰ βουλευμάτα, καὶ τότε εἶπε τὸ εἶρηκα. Βλέπεις αὐτὸ τὸ πολεμικὸν κάτεργον, τὸ ὁποῖον ἐτοιμάζεται ν' ἀποπλεύσῃ εἰς Κωνσταντινούπολιν; Εἰς αὐτὸ νὰ ἐπιβιάσῃς ὁλους αὐτοὺς τοὺς ἀχρεῖους, καὶ τὸ διδάνι ἃς ἀποφασίσῃ τί πρέπει νὰ γίνῃ. Καθὼς λέγει ὁ προφήτης καὶ ἂν δὲν εἶναι τι ὀγκωδέστερον κόκκου σινάπεως, καὶ ἂν εἶναι κεκρυμμένον ἐντὸς βράχου, ἐν τῷ οὐρανῷ ἢ ἐν τῇ γῇ, ὁ Θεὸς τὸ φέρει εἰς φῶς. Ὅταν λοιπὸν ἡ κακία αὐτῶν τῶν ἀνθρώπων φανερωθῇ εἰς τὸ Διδάνι, ἐκεῖ ἂν θέλῃ ὁ Πρόξενος, ἃς δείξῃ τὸ ἀνάστημά του. — Ἀφερίμ Ἰμάμ! Εὐγε, Ἰμάμην! ἀπήντησεν ὁ Καϊμακάμης, καὶ διὰ ν' ἀπαλλαχθῇ τὸ ταχύτερον, ἀμέσως δίδω τὰς διαταγὰς. Ἐκρυσσε λοιπὸν τὰς παλάμας του διὰ νὰ καλέσῃ τὸν Γιασαχτζῆν του, εἰς ὃν ἔδωκε τὰς ὁδηγίας ταύτας, ὥπως ἐκτελεσθῶν ἀμέσως, πρὶν λάβῃ καιρὸν ὁ Πρόξενος νὰ τὸν ἐπισκερθῇ, ἔμεινε δὲ ἐκεῖ ἐωσοῦ ἐπεβιάσθησαν οἱ κρατούμενοι καὶ ἀνέδασε τὴν ἀγκυραν τὸ κάτεργον. Καθηδυνόμενος εἰς τὴν ἐπιτυχίαν ταύτην ἐλησμόνησε νὰ συμβουλευθῇ τὸν Ἰμάμην περὶ τοῦ θάνατο, καὶ ἐφυσχάσας εἰς τὰ γινόμενα ἀπῆλθεν εἰς τὴν οἰκίαν του.

ΣΤ'.

Ὁ διάπλους

—ο—

Ὁ Γιασαχτζῆς δὲν ἐνόησε καλῶς τὴν παραγγελίαν τοῦ κυρίου του. Ὅταν τὴν ἐπαύριον ἀπεφάνθη ὁ Ἰμάμης ὅτι πρέπει νὰ κατατομηθῇ ὁ Θάνατος, ὡς ἀδελφὸς ἀρχιληστοῦ, ληστής δὲ καὶ αὐτὸς βεβαίως, δὲν εὗρέναι πλέον ἐντὸς τῶν φυλακῶν, ἐπιβιάσθεις κατὰ λάθος μετὰ τῶν ναυτῶν τῆς Κλυταιμνήστρας εἰς τὸ κάτεργον. Ὁ Καϊμακάμης δὲν δυσηρεστήθη ἀπαλλαχθεὶς καὶ τῆς φροντίδος ταύτης.

Συνέπλεε λοιπὸν ὁ Θάνατος μετὰ τῶν ἄλλων σιδηροδέσμιοις ἐν τῷ ἄντλῳ τοῦ πλοίου, ἐν στενῷ καὶ πνιγρῷ τόπῳ· μόλις λαμβάνων ὀλίγον οἶος ἄνωθεν ἐκ τῆς καθόδου, καὶ ἀπαρηγόρητος ἐστένχιζε διὰ τὴν ἀπερισκεψίαν του, ὡς ἐκ τῆς ὁποίας ἐνέπεσεν εἰς τὰς χεῖρας τῶν στρατιωτῶν. Ἐπὶ τίνι λόγῳ ἐπεβιάσθη εἰς τὸ κάτεργον καὶ πρὸς τί ἀπεστέλλετο εἰς Κωνσταντινούπολιν, δὲν ἠδύατο νὰ ἐννοήσῃ. Οἱ μετ' αὐτοῦ συμπάσχοντες δὲν ἦσαν εἰς κατάστασιν νὰ τὸν παρηγορήσουν, διότι ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτῶν ἐσσωρευόντο πολλοὶ ἀνθρακες καὶ μάλιστα ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ Ζάρπα. Δὲν ἐφόβιζεν αὐτὸν ἡ προσδοκία βαρέων ποινῶν, ἀλλ' εἴλεπεν ὅτι δὲν ἀπεστερεῖτο μόνου τοῦ ἐκ τοῦ κλαπέντος σίτου κέρδους, ἀλλ' ἐμελλε νὰ φανερωθῇ καὶ τὸ δόλιον ναυάγιον εἰς τὸ ἀσφαλιστικὸν κατάστημα, τὸ ὁποῖον κατὰ φυσικὸν λόγον εἶχε δικαίωμα ν' ἀρνηθῇ τὴν πρὸς ἀποζημίωσιν ὑποχρέωσιν του. Ὁ Ζάρπας δὲν παρεδίδοτο ὅμως εὐκόλως εἰς τὴν ἀπελπισίαν, ἀλλ' ὅσον καὶ ἂν περιεπλέκοντο τὰ πράγματα καὶ ἐφάνιντο

ἀνευ διεξόδων, τόσον ἤϋξανεν ἡ ἐνέργεια τοῦ χαρ-
κτιῆρός του καὶ ὁ νοῦς του τοῦ ἐμνηχανάτο ὑπεκφυγᾶς.
Συχνάκις λοιπὸν ἐπιθύριζεν ἀπόρητα εἰς τὸ οὐς
τῶν παρακαλῆμένων ναυτῶν, καὶ ἐφαίνετο ὅτι παρε-
σκεύαζε τι, τὸ ὁποῖον εἰς μόνους αὐτοὺς ἔκρινεν ἄξιον
νὰ διακοινώσῃ. Φαίνεται, ὅτι τὸ ἐπινόημά του τὸν
εὐηρέστησε, διότι ἔπαυσε λαλῶν κατ' ἰδίαν καὶ ἐ-
τράπη πρὸς εὐθυμίαν, μεταδίδων αὐτὴν καὶ εἰς τοὺς
λοιπούς.

— Καρδιά, παιδιά, ναῦλον δὲν πληρόνομεν καὶ θὰ
δοῦμεν τὴν Πόλιν· καὶ τὰ ὠραῖα μμάτια τῶν Ψω-
μαθιανῶν—εἶπεν ὁ Ζάρπας.

— Δὲν πιστεύω νὰ μᾶς ἔχουν διὰ τὰ Ψωμαθιά,
ἀπὴντητεν εἰς ἓκ τῶν ναυτῶν, ὅστις δὲν ἐκάθητο
πλησίον τοῦ Ζάρπα, διὰ νὰ μεθέξῃ εἰς τ' ἀπόρητα
μοῦ φαίνεται πῶς μᾶς περιμένει καμμία κακὴ τρύ-
πα τοῦ Ταρσανᾶ, ὅπου τὸ ἴδιον βλέπουν ὅσοι ἔχουν
μμάτια καὶ ὅσοι δὲν ἔχουν.

— Αἴ! καὶ θὰ μᾶς κρατοῦν ἐκεῖ ἔς τὸν αἰῶνα τὸν
ἅπαντα; Μίαν ἀναφορὰν καὶ ἡμεῖς εἰς τὴν Ἐξοχό-
τητά του τὸν Πρέσβυν, καὶ τότε βλέπομεν ἂν δὲν
βγάῃ τ' αὐτιά ὁ Τοῦρκος ἔξω ἀπὸ τὸ φέσι του
εἶδες πῶς ἐφοβήθηκεν ὁ Καίμακάμης τὸν Πρόξενον;
— Διὰ τοῦτο μᾶς ἐξέπεστείλε, πλὴν τὸν ἐπῆρεν
ὁ Θεὸς τὴν μιστὴν γνῶσιν, διότι δὲν εἶδα νὰ ἔρχεται
τὸ κουρόγιδον ὁ Ἀβδουλάς.

— Ὅχι! ὑπέλαβεν ἄλλος ναύτης — δὲν ἔρχεται
βέβαια, διότι ἤμουν τελευταῖος ἐπάνω εἰς τὸ κατὰ-
στρωμα, ἕως τὴν ὥραν ποῦ ξεκινήσαμεν, καὶ Ἀβδου-
λάς δὲν ἐράνη.

— Λοιπὸν, ὡς νὰ περάσῃ ἐκεῖνος θάλασσαν ἔπει-
τα ἀπὸ τὴν τελευταίαν τρικυμίαν ποῦ τὸν ἐφάνη ὅτι
πτύει φίδια, ἡμεῖς ξεκαθαρίζομεν διὰ τῆς Πρεσβείας
καὶ εἰμεθα εἰς τὴν Σύραν, καὶ ἐκεῖ ἄς περάσῃ καὶ
ἄλλην θάλασσαν, καὶ ἄς στρώσῃ τὴν κάπαν του νὰ
τοῦ μετρήσωμεν ὅ,τι τὸν χρεωστοῦμεν. Ἰὸ τετρά-
ποδον τῆς ἐρημώσεως! Ἐπρεπε νὰ τὸν ἀφήνωμεν
νὰ πνιγῇ. Τότε ἔλεγεν Ἀμάν! σώσατέ με καὶ ὅ,τι
θέλετε σᾶς δίνω. Πλὴν ξεύρω ποῖος τοῦ γύρισε τὸν
νοῦν, ὁ προκομμένος ὁ Χρόνης, ἢ ἔλε μερίδιον ὁ ἐρί-
φης. Ἄν εἶναι ἄξιος, ἄς κινήσῃ τὸ ψωροκάραβόν του
καὶ ἄς κάμῃ διάφορα. Βουνὸ μὲ βουνὸ δὲν ἐνταμό-
νονται, πλὴν Ζάρπας καὶ Χρόνης θὰ ἀνταμωθοῦν.

Ὁ Θάνατος ἀκούων τὴν ὁμιλίαν ταύτην, καθ' ἣν
ὁ Ζάρπας ἐδείκνυε πλὴν πεποιθήτην εἰς τὴν σύμ-
πραξιν τοῦ Πρέσβεως ἠθέλησε νὰ λάβῃ πληροφορίας.

— Ἐμπρηῶ κ' ἐγὼ, εἶπε, ν' ἀναφερθῶ εἰς τὸν
Πρέσβυν;

— Ἄν δὲν εἶσαι βασιλεὺς, βέβαια.

— Ὅχι, εἶμαι ἐκ τοῦ Βασιλείου τῆς Ἑλλάδος,
πλὴν διώκομαι ποινικῶς.

— Ἀκόμη καλλίτερα, χαρὰ ἔς τὴν τύχην σου,
τότε χρεωστεῖ νὰ φροντίσῃ ὁ Πρέσβυς νὰ σὲ παρα-
λάβουν τὰ ἑλληνικὰ δικαστήρια ὡς ψωμί των.

— Καὶ ἂν αὐτὰ μὲ φάγουν;

— Μὴ φοβεῖσαι, παλληκάρι. τὰ ἑλληνικὰ δικα-
στήρια ἔχουν πίσταν καὶ παράδεισον· βλέπεις ἐγὼ,
δύο φοραίς ἐκάθησα εἰς τὸ σκαμνί. Τὴν πρώτην διὰ

πειρατίαν καὶ ἐδῶκα ἄνθος ἀθωότητος, τὴν ἄλλην
διὰ ναυταπάτην, διότι ἔλεγον ὅτι ἔκαμα πλαστὴν
χύσιν καὶ μ' ἐκέρασαν τὸ ἐνοχὸς μὲ ἔξ' ἐτῶν εἰο-
κτὴν· πλὴν μετὰ δύο μῆνας ἔδωκα εἰς ἓνα φίλον τὰ
μισὰ, ἀπὸ ὅσα ἔπε ἰσσεύσαν ἀπὸ τὴν λεγομένην χύ-
σιν καὶ ἔλαβα χάριν ὁλάκερην. Ἐννοεῖς ὅτι δὲν ἐτά-
θηκα τρελλὸς νὰ κάμω τὴν χύσιν εἰς τὸ βάθος τῆς
θαλάσσης διὰ νὰ χορτάσω τὰ ψάρια. Τί λέγεις, Θω-
μᾶ, ἂν μᾶς κατευοδώσουν πάλιν εἰς τὸ καδουροδε-
κεῖον, θὰ ἔχομεν καλὸν ἄνεμον ἢ θὰ πέσωμεν ἔξω;

— Ὅπως εἶναι τῆς τύχης τὰ γραμμένα καὶ τῶν
ἐνόρκων τ' ἀχυρογενευσμένα.

— Ἀκούσατε, παιδιά, ὁποῖος ἰδεῖ ὄνειρον τὴν νύκτα
νὰ τὸ διηγήσῃ, διὰ νὰ εὐρώμεν τὴν τύχην μας.
Ἐντοσούτω, Ἀλέξιε, ἓνα τραγοῦδι νὰ μὴ μελαγ-
χολοῦμεν.

Ἐνῶ ὁ Ἀλέξιος ἐσκέπτετο τί νὰ ψάλλῃ, ἐνθυ-
μεῖτο ὁ Θάνατος τὰ ὀνειράτα του, ἀλλὰ δὲν ἔκρινεν
ὀρθόν, νὰ τὰ διακοινώσῃ εἰς αὐτοὺς, οἵτινες εἶχον
ἄλλα κατὰ νοῦν. Ἐντοσούτω ὁ Ἀλέξιος ἤρχισε νὰ
ψάλλῃ τὰ ἑξῆς:

Στὴ παραθύρι ἐκάθητο,
Ξανθὴ καὶ στολισμένη,
Ἡ γαλαρὴ Γαλαττιανή,
Ἐς τὸν κόσμον ἔακουσμένη,

— 0 —

Καραβοκέρη μου καλὲ,
Μὲ τὰ ῥηλὰ κατάρτια,
Εἶπέ με, πῶθεν ἔρχεσαι,
Καὶ κόπτεις τόσα κάτια;

— 0 —

Ἀπὸ τὰ πέλατ' ἔρχομαι,
Τῆς ὁλῆς οἰκουμένης,
Τὰ βάρη τῆς Ἀμερικῆς
Ἀπὸ χρυσοῦν στρωμένης.

— 0 —

Μαργαριτάρια καὶ φλωριά
Διαμάντια καὶ ρομβία
Σωρὸν τὰ ἔχω ὁῶ κ' ἐκεῖ,
Μὰ τῆς ἁγίας Μαρίας.

— 0 —

Ἐπέρασα κ' ἀπὸ ἰδῶ
Νὰ ἔρῳ καλὴν πραγμάτεια
Πλὴν ἔρῃκα τὸ καλλίτερον
Τὰ διὼ γλυκὰ σου μμάτια.

— 0 —

Καραβοκέρη μου καλὲ,
Ἄξιε καραβοκέρη,

Ἐν τῇ γῇ ὅπου ἐοικαμένης
Ψῆμα καθεὶς δὲν σπείρει;

—ο—

Μ' ἀνοίγεις τώρα γαλατῇ,
Τὰ γῆρα καὶ μὲ λέγεις,
Ἄν εἶμαι τὸ τιμιώτερον,
Κι' ἂν θέλῃς, μὲ ἐκλέγεις.

Τοῦ διαβόλου τὰ σκυλλιά! — ἔλεγεν ὁ διευθυντὴς τοῦ κατέρχοντος, ἀκούων ἄνωθεν ἐκ τῆς καθόδου ψάλλοντες τοὺς δεσμίους του, — καὶ εἰς τὴν κόλασιν αὐτοῖς οἱ Ῥωμαῖοι τραγουδοῦν.

Ἐνὸς ἐπλεον ἐντὸς τοῦ στενοῦ, ἐκ πρύμνης ἐπὶ πνέοντος τοῦ ἀνέμου, προέβαινε τὸ πλοῖον ταχέως ἐν θαλάσῃ ἀπράγμονι. Ἀμα ὁμως ἐξῆλθον εἰς τὸ πέλαγος ὑπερκάμφαντες τὴν ἐσχατιὰν τῆς Εὐβοίας, ὃ ἀνεμος ἐγένετο βιασιώτερος καὶ τὸ κύμα ἐκυρτοῦτο, νεφέλαι δὲ πυκναὶ καὶ κηλάδες ἐκάλυπτον τὰ ἄκρα τοῦ ὁρίζοντος, διασχιζόμεναι ὑπὸ ἀστραπῶν. Ὁ ὀξυδερκής ναύκληρος ἤθελεν ἀναστεῖλαι μέρως τῶν ἱστιῶν, πρὶν καταληρῆθῃ ὑπὸ τινος βαρυτέρου πνεύματος. Ἡ νύξ ἐξέτεινεν ἤδη πανταχοῦ τὰς σκιὰς, καὶ μόνον ἐπὶ κορυφῆς τοῦ στερεώματος ἔλαμπον τινὲς ἀστέρες. Ἐν τοσούτῳ ἡ βία τοῦ ἀνέμου ἤνυξαν καὶ τὸ κολόκυμα προεμήνυνεν ἐπερχομένην θύελλαν. Τόσον ἐκμέτρως ἐβίαζε κατὰ πλευρὸν τὸ πλοῖον ὁ ἀνεμος, ὥστε ἔκρινεν ἀναγκαῖον καὶ ὁ Ὀθωμανὸς ναύκληρος ν' ἀναστεῖλῃ τὰ λαίφη καὶ καθ' ἡμισυ τοὺς φώσωνας. Εἰς τοῦτο κατεγίνοντο οἱ ναῦται, ὅταν αἴφνης τὰ νέφη ἐκάλυψαν τὸν οὐρανὸν καὶ βαρεῖα ἐξερράγη καταιγίς. Τὰ πάντα συνεταράχθησαν ἐντὸς τοῦ ἀνατοιχοῦντος, καὶ ἄνω καὶ κάτω διασπασμένου πλοίου. Οἱ πρότονοι καὶ τὰ στανιδώματα αὐτοῦ ἐτριζον, ὡς διασπώμενα, τὰ ἱστία ἐκρότουν ὡς ὑπὸ μάστιγος πληπτόμενα, καὶ ὁ διευθυντὴς ἐκραύγαζε μανιωδῶς πρὸς τοὺς ναύτας, οἵτινες περιέτρεχον ἀτάκτως, ἢ μὴ ἐννοοῦντες τὰς διαταγὰς, ἢ ἀκούοντες πολλὰς συγχρόνως καὶ ἀντιφατικὰς. τὰ δὲ δύο μικρὰ τηλεβόλα ἐκινδύνευον νὰ κυλισθοῦν ἐπὶ τοῦ καταστρώματος, μὴ ὄντα στερεῶς προσδεδεμένα. Ἐκ τῆς καθόδου ἠκούοντο αἱ γοεραὶ φωναὶ τῶν ἐν τῷ ἄντλῳ, τὸ ὅποιον ἐπληροῦτο ὕδατος. Ὁρῖοι δὲν ἠδύναντο νὰ σταθοῦν ὡς ἐκ τῆς μικρότητός του, οὔτε ἠδύναντο νὰ ἐξέλθουν, διότι τὸ πῶμα ἦτο στερεῶς προσρτημένον δι' ἐλασμάτων σιδήρου, μικρὰν ἔχον φωταγωγὸν ὀπήν. Ἡ δὲ μέχρι τοῦ στήθους ἔκειντο ἐντὸς τοῦ ὕδατος, κρατοῦντες ἀλλήλους διὰ νὰ μὴ συνωστιζῶνται ὡς ἐκ τοῦ σάλου. Συνετρίβη ἐν τούτοις καὶ ὁ ἀκάτιος ἱστός, καὶ ἠρτημένος ἐκ τῶν προτόνων ἔνθεν καὶ ἐνθεν ἐτινάσσετο. Ἐν τῇ ἐσχατῇ ἀμηχανίᾳ ὁ διευθυντὴς ἀποθάρρῃσας καὶ οὐδὲν ἐλπίζων ἐκ τῶν ἀναξίων ναυτῶν του, ἂν καὶ ἦσαν ἑνδεκα, ἐστοχάσθη νὰ καταφύγῃ εἰς τοὺς σιδηροδεσμίους, ὡς ἐμπειροτέρους. Διέταξε λοιπὸν τὸν κλειδοῦχον ν' ἀνοίξῃ τὴν καθόδον τοῦ ἄντλου καὶ ν' ἀναβιάσῃ τρεῖς ἢ τέσσαρας ἐξ αὐτῶν.

Μόλις ἀπηρέθησαν οἱ μογλὴ καὶ παρευθὺς ἀνεπήδησαν ὅλοι ἐκ τοῦ ἄντλου, συλλαβόντες δὲ τὸν κλειδοῦχον, ἀφῆρπασαν τὰς κλεῖς καὶ κατεκρήνισαν αὐτὸν ἐντὸς τοῦ ἄντλου. Ἐν ἀκαρεῖ ἔλυσαν τὰ δεσμά των καὶ ὤρμησαν ἐπὶ τοῦ καταστρώματος, πρῶτον δὲ ἐρρίψαν εἰς τὴν θάλασσαν τὸν διευθυντὴν. Ἡ ἐφοδὸς των ἐγένετο τόσον αἰφνιδια καὶ ἀπροσδόκητος, ὥστε οἱ Ὀθωμανοὶ ναῦται ἀλληλοδιαδόχως ἰσφενδονίσθησαν εἰς τὰ κύματα, πρὶν νοήσουν πόθεν καὶ πῶς. Ὁ Ζάρπας ἔλαβεν εἰς χεῖρας του τὸ πηδάλιον, οἱ δὲ ναῦταί του, ἀναβάντες ἐπὶ τῶν ἱστῶν, ἔσχισαν ὅλα τὰ ἱστία καὶ ἀπέκοψαν τὸν ἠρτημένον ἀκάτιον ἱστὸν, ἀφήσαντες μόνον τὸ φάρος τοῦ ἐμβόλου, καὶ ἀμέτως εἰργάσθησαν εἰς τὴν ἀντλίαν μετ' ἀνεκφράστου χαρᾶς ψάλλοντες ἐν ἀντιχορίᾳ τὸ πατροπαράδοτον Ἑα μόλα! Ἑα λέσα! (Εἶα μάλα! εἶα ὦ).

Τὰ στοιχεῖα ἐμαίνοντο, τὰ κύματα ἀνωρθόντο, πτύοντα παχὺν ἄφρον, ὁ ἀνεμος ἐμυκάτο ἀκαταπαύστως, καὶ τὸν μέλανα γνόφον τῆς νυκτὸς ἐνίοτε διέσχιζον τῶν ἀστραπῶν αἱ ἑλικες, ἀλλ' ἡ στίβαρχος χεὶρ τοῦ Ζάρπα διεύθυνεν ἐπιτηδείως τὸ σκάφος ὑπεράνω τῶν κυμάτων. — Ἡ Παναγία μᾶς ἀγαπᾷ, ἐφώναζε. Τῆς ἐταῖα δέκα φλωριά 'ς τὴν Τῆλον, τάξετε καὶ σεῖς, νὰ μᾶς σώσῃ — Σχεδὸν ὅλην τὴν νύκτα ἐπάλαισαν ἀκάματοι καὶ πλήρεις θάρρους καὶ εὐθυμίας. Ἐπὶ τέλους ἐκόπασεν ὁ ἀνεμος μετὰ ῥαγδαίαν βροχὴν καὶ ἐξηκολούθει μόνος ὁ κλύδων. Ἐξήτησαν τότε οἱ ναῦται τὰς τροπὰς τοῦ πλοίου καὶ ἐξετάσαντες τὰ πάντα ἀπήντησαν καὶ τὸν θάνατον, κείμενον ἐκτάδην εἰς τὸ ὑπόστρωμα καὶ φέροντα εἰσέτι τὰς ἀλύσεις του· τὸν ἐλευθέρωσαν λοιπὸν καὶ τὸν ἔδωκαν βρώσιν καὶ πόσιν. Ἀνω καὶ κάτω περιεφέροντο περιτκοποῦντες τὰ πάντα, καὶ ὡς ὄνειρον ἐφαίνετο εἰς αὐτοὺς, ὅτι διεπώθησαν ἐκ τοσούτων κινδύνων γινόμενοι συγχρόνως κύριοι τοιοῦτου πλοίου. — Νὰ μᾶς ζῇ ὁ Καϊμακάμης ἔλεγεν ὁ Ζάρπας, νομίζεις, ὅτι τὸ ἔκαμεν ἐπιτηδες. Τώρα τὸ ἔχομεν τὸ πλοῖον 'ς τὸ ἔργον παιδιὰ, νὰ τὸ βάλωμεν εἰς τάξιν, διὰ νὰ τὸ φυλάξωμεν εἰς αὐτὰ τὰ ἐρημονήσια. Ἠρτίσαν λοιπὸν νὰ ἐπισκευάζουν ὅ,τι ἠδύνετο προχεῖρως νὰ διορθωθῇ, καὶ πρὸ πάντων τὰ ἱστία, συναρμόζοντες τὰ διασωθέντα ῥάκη.

Τὰ νέφη σχεδὸν διελύθησαν καὶ αἰθρία ἀνηγγέλλετο ἡ ἐπερχομένη ἡμέρα. Σπεύδουσα κατέλειπεν ἡ ῥοδοδάκτυλος Ἥως τὸ ψυχρὸν λέχος τοῦ γηραιοῦ Τιθωνοῦ, καὶ ἔλκουσα τοὺς κροκωτοὺς πέπλους τῆς κατεσίγαζε τὸν σάλον τῆς θαλάσσης, τῆς ὁποίας ὁ φλοῖσθος ὡς ἐν ἀντιχορίᾳ μελωδικῶς ἀπῆντα εἰς τῆς πρωϊνῆς αὔρας τὸ ψιθύρισμα. Ὁ Ζάρπας καθήμενος παρὰ τὸ πηδάλιον περιέστρεφε κύκλῳ τὴν λευκόφαρον κεφαλὴν των· οἱ μικροὶ καὶ χαροποὶ ὀφθαλμοὶ του ἐστιλβον, καὶ τὸ μέλαν πρόσωπόν του, καθόσον μάλιστα ἐξεῖχεν ἡ κάτω σιαγὼν, εἶχέ τι τοῦ ἀρπακτικοῦ θηρίου, τὸ ὅποιον ἀπάγει τὸ λάφυρόν του ὁ ὕψιστος μεμαρπός. Τῶν ναυτῶν ἄλλοι μὲν κατήμενοι ἐπὶ τοῦ καταστρώματος κατεγίνοντο νὰ σιρᾶβουν τὰ ἱστία, ἄλλοι δὲ ἐτακτοποιοῦν τοὺς προ-

τόνους ψάλλοντες. Ὁ Θάνατος δὲν ἤλυνε τὸ νὰ ἐννοήσῃ πῶς ἐξέλιπον οἱ πρώην κύριοι τοῦ πλοίου, οὔτε εἶχε τις καιρὸν νὰ τὸν διηγήσῃ, ἢ ἐδίδεν εἰς αὐτὸν προσοχὴν. Ἐκάθητο λοιπὸν παρὰ τὴν ταῖχον τοῦ πλοίου θαυμάζων τὸ μεγαλοπρεπὲς τῆς τικτομένης ἡμέρας θέαμα, τὸ ὁποῖον ποτὲ δὲν εἶχεν ἰδεῖ ἐπὶ τῶν νώτων τῆς θαλάσσης.

Βραδέως ἐπορεύετο τὸ σκάφος στερημένον ἱστιῶν, καὶ μόνον ἔχον τὸ φάρος τοῦ ἐμβόλου, βεβλαμμένον καὶ αὐτό. Πρὸς βάρρην ἐφαίνοντο αἱ Σποράδες, καὶ πρὸς αὐτὰς διευθύνοντο ἀπομακρυνόμενοι τῆς Ἀνδρου, πρὸς ἣν ὁ ἄνεμος τοὺς εἶχεν ἐξώσει. Ἐκεῖ ὁ Ζάρπας ἐσκόπει νὰ φυλάξῃ τὸ λάφυρόν του ὑπὸ τὴν σκέπην σπιλάδων, μεχρὶ τοῦ διευθετήσῃ τὰ πρίγματα τῶν.

— Ἀνδρέα! ἔκραξε, δὲν σὲ φαίνεται ἐκεῖ κάτω, ὅτι κάτι κινεῖται ἐξω ἀπὸ τὸ στενὸν τῆς Εὐβοίας.

Ὁ Ἀνδρέας παρήτησε τὰ ἱστία καὶ ἀτενίσας προσεκτικῶς. — Ναί! εἶπε, καράβι τραδᾷ ἐπάνω πρὸς τὴν Σκόπελον, ἔχει καὶ τὸν ἄνεμον ἰδικόν του.

— Νὰ κατορθώσωμεν νὰ τοῦ κόψωμεν τὸν δρόμον. Δὲν ἐτοιμάσετε κανένα πανί;

— Εἶναι χίλια κομμάτια καὶ κανὲν δὲν συμφωνεῖ μὲ τ' ἄλλο. Ἑλληνικὴ πολιτεία.

— Ἄν τοῦ κόψωμεν τὸν δρόμον, τοῦ ζητοῦμεν δανεικὰ, ἢ ἂν προτιμᾷ, μᾶς τὰ χαρίζει ἔχομεν καὶ δύο κανονίκια. Ἐξετάσετε ἂν εἶναι εἰς κατάστασιν νὰ ἐμπνεύσουν σέβας. Ἰδέτε ἂν ἔχομεν καὶ ὅπλα κάτω καὶ πυρίτιδα, καὶ ἐτοιμασίητε.

Προθύμως οἱ ναῦται ἐξετέλεσαν τὰς νέας διαταγὰς, καὶ ἀλληλοδιαδόχως ἐπέστρεφον ἐκ τοῦ ὑποστρώματος, ἄλλος κρατῶν σπάθην, ἄλλος πυροβόλον καὶ καθεξῆς ὁ δὲ Ζάρπας ἐπηδαιούει εὐθὺς πρὸς τὰ ἄνω διὰ νὰ διασταυρώσῃ τὸν δρόμον τοῦ ἀναφανέντος πλοίου. Τοῦτο πάλιν πλέον ἐξ οὐρίας καὶ πάντα ἔχον λελυμένα καὶ κοίλα τὰ ἱστία, ἐρέρετο ἐπὶ τῶν κυμάτων μετ' ἐξαιτίου ταχύτητος, ὡς κύκνος ἀναπετάσας τὰς πτέρυγας, καὶ καταβαίνων τὸ ὀρμητικὸν ρεῦμα ποταμοῦ. Ἦτον ἀδύνατον νὰ τὸ προσμῖξῃ ὁ Ζάρπας ἀνευ ἱστιῶν· ἀλλὰ δὲν ἐστερεῖτο τεχνασμάτων ἢ πολυμήχανος κεφαλὴ του. Διὰ σημείων ἐσκέπτετο νὰ ζητήσῃ συνδρομὴν, ὅταν δὲ προσεγγίσῃ, νὰ μεταχειρισθῇ τὴν πειρὰ τῶν τηλεβόλων του, διὰ νὰ ἐπιτύχῃ τοῦ σκοποῦς του. Μὲ βλέμμα ἀλάνθαστον διαμετρήσας τὰς ἀποστάσεις ἐμελλε νὰ τεθῇ κατὰ μέσον τῆς ὁδοῦ τοῦ ἐτέρου πλοίου, τὸ ὁποῖον ὡς ἐκ τῆς ταχυπλοίας του ἦδη προτήγγιζεν.

— Εἶναι ὁ Χρόνης! ἔκραξεν ὁ Ἀνδρέας.

— Ὁ Χρόνης, ὁ Χρόνης! ἀνεδόησαν ὅλοι.

— Τὸ εἶπα ἐγὼ, ὅτι θὰ ἀνταμωθοῦμεν. Εἰσθε ἐτοιμοί;

— Ἕτοιμοι! ἀπήντησαν ὅλοι.

— Τὰ σημεία λοιπὸν.

Ἀμα εἶδεν αὐτὰ ὁ Χρόνης καὶ τὴν κακὴν κατάστασιν τῶν ἀρμένων τοῦ Ὀθωμανικοῦ πλοίου, ἐνόησεν ὅτι ζητεῖται βοήθεια, καὶ διευθύνθη πρὸς αὐ-

τό· ἀνέστειλε δὲ τινὰ ἐκ τῶν ἱστιῶν τοῦ διὰ ν' ἀνακωχεύσῃ. Ὁ Ζάρπας τὸν παρήγγειλε ν' ἀνακωχεύτῃ ἐρχόμενος πλησίον του, διότι ἔχει ἀνάγκην τῆς βοήθειάς του. Ὁ Χρόνης ἐγνώριζεν ὅτι ἦτο τὸ ὀθωμανικὸν πλοῖον, τὸ ὁποῖον πρὸ αὐτοῦ ἀπέπλευσεν ἐκ Βώλου, ἀλλ' οὐδεμίαν συνέλαβεν ὑπόνοιαν, προθυμούμενος νὰ δώσῃ βοήθειαν εἰς τοὺς παθόντας ἐκ τῆς θυέλλης τῆς νυκτός, ἐξ αἰτίας τῆς ὁποίας αὐτὸς κατέφυγεν εἰς Ἑρεόν. Ἀνεκώχευσε λοιπὸν ἐγγύτατα καὶ ἀνέστειλεν ὅλα τὰ ἱστία του, διὰ νὰ δώσῃ πᾶσαν βοήθειαν. Ἀλλ' αἰφνης ἐγνώρισε τὸν Ζάρπαν καὶ τὸ πλήρωμά του, ὅλους ὠπλισμένους καὶ δύο ἐξ αὐτῶν ἱσταμένους παρὰ τὰ τηλεβόλα καὶ κρατοῦντας δαλόν.

— Μὴ ταραχθῆς, ἔκραξεν, ὁ Ζάρπας, διότι ἐχάθηκες.

Τρόμος κατέλαβε πάντας καὶ ἀκίνητοι προσεδόκων τὸ ἀποζητούμενον.

Ὁ Ζάρπας ἐχάλασε τὴν λέμβον, καὶ ἐπιβὰς μετὰ ἐξ ναυτῶν μετέβη εἰς τὸ πλοῖον τοῦ Χρόνη.

Ὁ Θάνατος ἐκστατικὸς ἐβλεπε τὰ γενόμενα, ἐννοῶν ὅτι ἐμελλε νὰ ἐκτελεσθῇ ἀπαίσιόν τι. Ἀνεκφραστός ὅμως ὑπῆρξεν ἡ ἐκπληξίς του, ὅταν ἐγνώρισεν ἐπὶ τοῦ καταστρώματος τοῦ ἐτέρου πλοίου τὴν Εὐφροσύνην μετὰ τῆς μητρὸς τῆς. Ὅλος συνεταράχθη καὶ ἔκραξε τὸ ὄνομά της, ἄνω καὶ κάτω βαδίζων, διὰ νὰ γίνῃ εἰς αὐτὴν ὁρατός. Αὐτὴ ὅμως ἵστατο προσηλωμένη εἰς τὰ γενόμενα καὶ προσέχουσα εἰς τὴν λέμβον, τὴν φέρουσαν τοὺς ἐνόπλους ἐπιβάτας καὶ κακὰ προμηνύοντας. Οἱ μετ' αὐτοῦ συμπλέοντες ναῦται, ἄγριοι κατὰ τὴν ὄψιν, τὸν ἐσήμανον νὰ ἡσυχάσῃ καὶ νὰ σιωπήτῃ. Καὶ τί ἡδύνατο νὰ πράξῃ μόνῃς, ἄοπλος καὶ κατὰ τοιαύτην ἀπόστασιν, δι' αὐτὸν ἀνυπέροχτον; Ἀμνηχανὼν καὶ κατατακόμενος ἵστατο, προσεκτικῶς ἀτενίζων.

Ὁ Ζάρπας μετὰ τῆς ἀκολουθίας του ἐπέβη εἰς τὸ πλοῖον τοῦ Χρόνη, καὶ κατ' εὐθείαν διευθύνθη πρὸς αὐτόν.

— Δὲν περίμενες, τὸν εἶπε, νὰ μᾶς εἰπῇς τόσον γρήγορα τὸ καλῶς ὦριτες. Ἔχομεν νὰ θεωρήσωμεν λογαριασμοὺς καὶ ἦλθεν ἡ ὥρα νὰ σοῦ δώσω τὸ μερίδιόν.

— Ἐγὼ δὲν σ' ἐζήτησα τίποτε, δὲν εἶπα τίποτε, σὲ ὀρμίζομαι εἰς τὰ πικιδιά μου! δὲν βέλω τίποτε.

— Τώρα σοῦ ἦλθεν ἡ γνῶσις καὶ ἡ ἀφιλοκέρδεια! Κοπρόσκυλλον! Παιδιά! δέσετέ τον καὶ κάτω εἰς τὸ ἀμπάρι.

Ὁ Χρόνης ἐδέετο γονυπετής, ὁ δὲ Ζάρπας περιέφερε τὰ πυρώδη καὶ ὑφαίμα βλέμματά του ἐπὶ τῶν παρεστώτων. Ἀφοῦ ἐκυρέσθη ἐκ τῆς θέας τοῦ τρόμου, τὸν ὁποῖον ἐνέπνεεν καὶ εἶδεν ὅλους ὠχρῶντας, ἐστράφη καὶ πρὸς τὸν βιαίως συρόμενον Χρόνην καὶ ὑπερηφάνως προστάζων, εἶπε—Καλά! ἄς δοκιμάσω τί εἶδος κτήνους εἶσαι. Ἀφήσετέ τον καὶ ἄς μὲ ἀκολουθήσῃ κάτω διευθύνθη δὲ πρὸς τὴν καθόδον βαδίζων ἀλαζονικῶς.

Ὅταν κατέβῃ εἰς τὸ ὑπόστρωμα ἐκάθησεν, ὁ δὲ

Χρόνης κάτω νεύων καὶ κρατῶν συμβεβλημένας τὰς χεῖρας ἵστατο ἐνώπιόν του ὡς ἰκέτης.

— Χρόνη! Θέλω νὰ σὲ δείξω, ὅτι εἶμαι γεννητὸς μὲ κατέδωκες εἰς τὸν Ἀδδουλᾶ, πλὴν ἀντὶ κακοῦ μ' ἔκαμες καλόν. Βλέπεις, χ' ἐς ἡ τρικυμία ἦτον μεγάλη καὶ τοὺς ἐπῆρεν αὐτοὺς τοὺς καλοὺς ἀνθρώπους, δὲν ἤξεύρω πῶς, οὔτε εἶχαν καιρὸν νὰ μᾶς διατάξουν, τί νὰ κάμωμεν τὸ πλοῖον. Ὅσον νὰ ἔλθουν αὐτοί, τὸ πλοῖον εἶναι ἰδικόν μας. Μὲ καταλαμβάνεις;

— Μάλιστα! βέβαια!

— Λοιπὸν πρέπει νὰ τὸ φυλάζωμεν καὶ θὰ μᾶς δώσεις πανιά, νὰ τὸ μεταφέρωμεν ἐκεῖ εἰς τὰ ἐρημονήσια. Ἐγὼ ἔρχομαι μαζὶ σου, θὰ εἰπῇς ὅμως ὅτι μᾶς εὐρήκεις εἰς τὴν θάλασσαν μέγα εἰς μίαν βάρκαν καὶ ἐκινδυνεύωμεν νὰ πνιγοῦμεν, καταλαμβάνεις;

— Μάλιστα! μάλιστα!

— Πρόσεχε καλά, νὰ μὴ μάθῃ κανεὶς τίποτε ἢ ἀπὸ σέ, ἢ ἀπὸ τοὺς ἰδικούς σου, διότι ὁ Ζάρπας μίαν μόνην δόσιν ἔχει γενναιότητος. Ἄν ἔχῃς λοιπὸν γνῶσιν καὶ παύτης νὰ φλυαρῇς διὰ τὸν Ἀδδουλᾶν καὶ τὰ παρόμοια, θὰ σὲ ἀνταμειψῶ, ἀλλέως μὲ καταλαμβάνεις;

— Ἐγὼ θὰ λέγω πάντοτε τὸ καλόν σου ὄνομα καὶ θὰ τὸ λέγουν καὶ τὰ παιδιά μου καὶ ἡ γυναῖκά μου. Σὲ ὁμνῶ εἰς ὅ,τι ὑπάρχει ἱερώτερον, ὅτι κανεὶς δὲν μανθάνει τίποτε, τίποτε!

— Λοιπὸν εἰς τὸ ἔχον.

Καὶ ταῦτα λέγων ἀνέστη πάλιν εἰς τὸ κατὰστρωμα καὶ ἔστειλε διὰ τῆς λέμβου του τ' ἀναγκαῖα ἱστία, διέταξε δὲ νὰ ἐπιστρέψῃ καὶ νὰ φέρῃ καὶ ἐκεῖνο τὸ καλλιηκάρι, τὸ δὲ πλοῖόν του νὰ πλεύσῃ πρὸς τὰ ἐρημονήσια. Ἡ ἀγριότης τοῦ προσώπου του κατενάσθη καὶ ἡ προθυμία τοῦ Χρόνη, ὑπηρετοῦντος αὐτὸν καθ' ὅλα, ἐνέπνευσεν εἰς ὅλους θάρρος, ἀλλ' οὐδεὶς ἐτόλμα νὰ ἐρωτήσῃ, τί μέλλει νὰ γίνῃ.

Μετ' ὀλίγον ἐπέστρεψεν ἡ λέμβος φέρουσα τὸν Θάνον περιχαρῇ, διότι ἐμελλε νὰ φ' ἴσῃ πλησίον τῆς Εὐφροσύνης· ἐνόμιζε δὲ, ὅτι τὴν ἀνεγνώρισεν καὶ ὅτι κατὰ παραγγελίαν αὐτῆς καλεῖται. Σπεύδων λοιπὸν πρῶτος ἀνέστη ἐπὶ τοῦ πλοίου καὶ πρὸς αὐτὴν διεμβύθη. Ἡ αἰφνιδία ἐμφάνισις κατεβούρυσεν τὴν Εὐφροσύνην, ἥτις ὀξεῖαν ἀρεῖτα φωνὴν ἔπεσεν εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς περιεστώτης μητρός της πελιδνῇ καὶ λειποθυμοῦσα. Ὁ Θάνος τοσοῦτῳ μᾶλλον ἐτάχυνε τὸ βῆμά του· ἀλλ' ὁ Ζάρπας, παρεμβὰς εἰς τὸ μέσον Στάτου! τὸν εἶπε. — Ἄφες με νὰ βοηθήσω ἐκείνην τὴν νέαν.

— Ἐχει τὴν μητέρα της, καλλιηκάρι! Ἐδῶ, ἐδῶ μαζὶ μου κατέβα. — Καὶ συλλαβὼν αὐτὸν ἐκ τῆς χειρὸς, βιαίως τὸν ἔσυρε κάτω εἰς τὸ ὑπόστρωμα ἐκθαμβόν. Ὁ Ζάρπας ἐνόμιζεν, ὅτι ὁ Θάνος ἐγνώριζεν ἀκριδῶς τὰ διατρέξαντα, καὶ ἐπειδὴ δὲν ἔλαβε καιρὸν νὰ τὸν νοθεύσῃ μετὰ τῶν ἄλλων, εἶχεν ἀνάγκην προηγουμένως νὰ τὸν διδάξῃ, πῶς ἐχρεώσται νὰ παραστήτῃ τὰ γινόμενα.

Ἡ μόνη παρατήρησις τοῦ Θάνου ἐπὶ τῆς διδασκαλίας ταύτης ὑπῆρξεν, ἂν δὲν κινδυνεύουν αἱ

δύο γυναῖκες καὶ λαβὼν περὶ τούτου ὑπόσχεσιν, ἂν καὶ αὐταὶ γνωρίζουν νὰ φέρονται, ἐδεδαίωσε καὶ περὶ ἑαυτοῦ καὶ ἀρέθῃ ἐλευθέρως.

Ἐντοσοῦτῳ ἡ Εὐφροσύνη συνῆλθε καὶ περιστρέφουσα τοὺς ὀφθαλμούς, ἠρώτησε τὴν μητέρα της, ἂν δὲν ἐφάνη ἐκεῖ ὁ Θάνος, ἢ ἂν ἦτον ὀπτασία της.

— Ναί! κόρη μου, ὁ Θάνος ἦτον.

— Πῶς μὲ αὐτοὺς τοὺς κακοὺς ἀνθρώπους, τί ζητεῖ!

— Δὲν γνωρίζω. Κατέβηκε κάτω μὲ τὸν ἀγριὸν ἄνθρωπον ἐκεῖνον.

— Ναί! ἔχει τὴν φιλίαν του; εἶναι εἰς τὴν ὑπηρεσίαν του;

Ἡ δυστυχὴς Εὐφροσύνη ἐνόμισε τῶντι, ἀπατηθεῖσα ἐκ τῶν φαινομένων, ὅτι ὁ Θάνος ἐγινε πειρατῆς καὶ ἀκόλουθος τοῦ Ζάρπα καὶ ἐκτοδοινίασεν. Τὰ εἰδυλικά ὀνειράτά της ἐδιώκοντο ὑπὸ ἀγρίων φασμάτων, καὶ ἀκουσίως προέδιδεν, ὅτι ἐνεπώλευσεν εἰς τὴν καρδίαν της ὑπὲρ τοῦ Θάνου αἰσθημα τρυφερότητος, τοῦ ὁποῦ αἰφνης ἐδεικνύετο ἀνάξιος. Τοιοῦτον ἄλγος δὲν εἶχε ποτὲ δοκιμάσει ἡ καρδία της καὶ ἦτον ἀδύνατον νὰ τὸ κρύψῃ. Ἰσως μὲ ἀποφεύγει αἰσχυρόμεντος, ἔλεγε καθ' ἑαυτὴν, ὅταν ἦδη ὁ Θάνος ἵστατο φαιδρὸς ἐνώπιόν της καὶ ἐπειδὴ δὲν εἶναι δύσκολον ν' ἀπολογηθῇ τις πρὸς τὸν εὐνοϊκῶς προκατειλημμένον, κατὰ φυσικὴν ἀντίδρασιν, ἠύξησεν ἡ ὑπὲρ τοῦ Θάνου συμπάθεια τῆς Εὐφροσύνης, ἥτις ἐπεθύμει νὰ δώσῃ δείγμα, ὅτι ἐξ ἀγνοίας τὸν ἠδίκησε. Ἐς ἐντελῶς ἄπειρος τοῦ κόσμου ὅμως, συγχρόνως ἐνόμιζεν ὅτι ὅλοι ἀνέγνωσαν ἐντὸς τῆς καρδίας της, τῆς ὁποίας ἐπροδόθη τὸ ἀπόρρητον τῆς ὑπὲρ τοῦ Θάνου τρυφερότητος, φανερωθείσης διὰ τῆς λειποθυμίας, καὶ ἐρύθημα αἰδοῦς ἐπεχύθη ἐπὶ τῆς ἀπαλῆς χροῖας της. Ἡ πάλῃ τῶν ἐναντίων αἰσθημάτων, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἐκυμαίνετο, εἰκονίζετο χαριέντως καθ' ὅλην τὴν στάτιν της, καὶ αἱ μακραὶ καὶ μέλαιναι βλεφαρίδες νεύουσαι πρὸς τὰ κάτω ἐδείκνυνον τὴν εὐγραμμα ἡθίαν τῶν ὀφθαλμῶν της. Πλησίον της ἵστατο ὁ Θάνος, καὶ αἱ μὲν μονοσύλλαβοι καὶ ἐκ διαλειμμάτων ἐπαναλαμβανόμεναι ἐρωτήσεις της ἐφαίνοντο ὅτι λέγουσιν εἰς αὐτὸν νὰ φύγῃ, ὁ δὲ ὑπὸ τὰ στήθη της παλμὸς ἀδιστακτικῶς ἐσήμαιεν, ὅτι εἶναι προτιμότερον νὰ μείνῃ. Αὐτὸς ὅμως μὴ ἐννοῶν τὴν παραχρῆν ἐκείνης, ἀλλὰ ἐκλάμπων ὑπὸ χαρᾶς καὶ ὑπὸ τὸ κράτος αἰδήμονος θαυμασμοῦ, διηγεῖτο ἐκ τῶν παθημάτων του, ὅσα ἢ πρὸς τὸν Ζάρπαν ὑπόσχεσις του ἐπέτρεπεν.

Ἐντοσοῦτῳ ἔλυσαν πάλιν οἱ ναῦται τὰ ἱστία τοῦ πλοίου καὶ ῥυμουλκοῦντες τὴν λέμβον, ἥτις ἐμελλε νὰ χρησιμεύσῃ ὡς πειπητήριον τῆς διασώσεως τῶν ναυαγισάντων, ἐτράπησαν πρὸς τὴν Σκοπέλον πλέοντες ἐς οὐρίας. Μετ' ὀλίγον ἀνεπέτασε καὶ τὸ ἕτερον πλοῖον ἱστία τινι καὶ διεμβύθη πρὸς τὰ ἐρημονήσια.

Περὶ δαίτην ὀψίαν εἰσέπλευσε τὸ πλοῖον τοῦ Χρόνη εἰς τὸν λιμένα τῆς Σκοπέλου, καὶ αὐτὸς ἀμέσως ἐδήλωσε κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ Ζάρπα, ὅτι ἀπήντησεν αὐτὸν μετὰ τινων ναυτῶν καὶ τοῦ Θάνου διασωθέντας ἐκ ναυαγίου ἐπὶ λέμβου, ἐν μέσῳ

τὰς κυμαινόμενης θαλάσσης, ὁ δὲ Ζάρπας ἐξέλεσε τὸ ναυάγιον τοῦ Ὀθωμανικοῦ πλοίου, τὸ ὁποῖον μετέφερεν δῆθεν αὐτοὺς εἰς Κωνσταντινούπολιν διὰ ὑποβόσεις τῶν.

Ὁ Ζάρπας τὴν ἀκόλουθον ἡμέραν ἀμέσως κατέγινε νὰ στείλῃ ξυλείαν, σχοινία, ἱστία καὶ ὅλα τ' ἀναγκαῖα εἰς τὴν ἐρημόνησον μετὰ τινος ἐπιτηδείου περὶ τὰ ναυπηγικά, διὰ νὰ ἐπισκευάσῃ καὶ μετασκευάσῃ τὸ κυριευθὲν πλοῖον, ὥστε νὰ κατασταθῇ ἀδιάγνωστον. Ὁ Θάνατος ἠκολούθησε τὰς δεσποίνας του εἰς φιλικὴν οἰκίαν, καὶ ἡ Εὐφροσύνη ἐδόθη πάλιν εἰς τὰ συνήθη τῆς ἐργασίας, στέλλουσα καθημέραν αὐτὸν εἰς τὸν λιμένα νὰ μάθῃ ἐκ τῶν ἐρχομένων πλοιαρίων περὶ τοῦ πατρὸς τῆς, τὸν ὁποῖον περιέμενεν ἀνυπομόνως. Ἐν τῷ μεταξύ ἦλθον καὶ παρ' αὐτοῦ εἰδήσεις ὑποχρομένου ἐντὸς ὀλίγων ἡμερῶν νὰ φθάσῃ πρὸς τοὺς οἰκεῖους του.

(Ἔπειτα συνέχεται.)

ΨΗΦΟΘΕΤΙΚΗ.

(Ἰδὲ φυλλάδ. ΡΑΖ.)

—ο—

Ἡ τέχνη διὰ τὴν ὁποίαν οἱ Ἕλληνες ἀπέκτισαν μεγίστην φήμην κατὰ τὸν Μασαϊῶνα ὑπῆρξεν ἡ Ψηφοθετική, ἐξασκουμένη μετὰ θαυμαστικῆς ἐπιτηδεύσεως καὶ ἐντελείας, διόπερ πλείστα Ἱταλίδες πόλεις προσεκάλουν Ἕλληνας καλλιτέχνους ἐκ Βυζαντίου ἐμπείρους εἰς τὸ ψηφοθετεῖν, πρὸς ἐπικὸ σμητὴν τῶν ἰδίων ναῶν.

Τὰ προϊόντα τῆς τέχνης ταύτης ἀπαντῶμεν πρῶτον ἐν Ἱταλίᾳ εἰς τὸν ἐν Ῥαβένῃ ναὸν τοῦ Ἀγίου Βιταλίου (S. Vitale) (1).

Ὁ Ἰουστινιανὸς κατεκόσμησε τοὺς θόλους καὶ τοὺς ἐσωτερικοὺς τοίχους διὰ ψηφιδωτῶν ὁραιοτάτης ἐργασίας· κατ' ἐξοχὴν δὲ ἐν τῇ Ἐξέδρᾳ (Tribuna) τοῦ ἁγίου Βιταλίου παρίστανται τὰ ἐγκαίνια τοῦ ναοῦ ὑπὸ τοῦ Ἐπισκόπου Ἀγίου Μαξιμιανοῦ, παρόντος τοῦ Αὐτοκράτορος Ἰουστινιανοῦ μετὰ τῶν αὐλικῶν του (2).

Ὁ Καθηγητὴς Ῥοζίνης ὁμιλῶν περὶ τῶν ψηφιδωτῶν τούτων ἐκφωνεῖ (3):

«Τίς πλησιάζων κατὰ πρῶτον τὰ ἐξάιστα ἐκεῖνα μνημεῖα τῆς Ἑλληνικῆς ἀριστοτεχνίας, τῆς διὰ τῶν ψηφοθετημάτων προκαλούσης, τολμῶ εἰπεῖν, τὴν αἰωνιότητα, δὲν ἐμπνέεται ὑπὸ ἀκαταλήπτου αἰσθήματος σεβασμοῦ, καὶ δὲν ἐπαναλαμβάνει τοὺς λόγους

τοῦ μεγαλεπιδόλου στρατηγοῦ τῆς ἐποχῆς ἡμῶν ὅτε εἶδε τὰς Πυραμίδας: *Dodici secoli e più, dall'alto di quella Tribuna vi riguardano?* Καὶ ὁμῶς ἐννοεῖται καλῶς (λέγει ὁ ἴδιος) διὰ ποῖον λόγον λυπεῖ μεγάλως τὴν καρδίαν παντὸς Ἱταλοῦ αἰσθανομένου ἐθνικὴν φιλαυτίαν, τοιαύτη οὕτως εἰπεῖν δουλεία διατηρηθεῖσα μέχρι τῆς 1' ἑκατονταετηρίδος ὅτε ἡ ψηφοθετική εἶχε πλέον παρακμάσει.

Ὁ Λέων ἐξ Ὀστίας (1) μαρτυρεῖ ὅτι ὁ Ἡγούμενος τῆς Μονῆς τοῦ ὄρους Κασίνου Δεζιδέριος (Abate Disiderio del Monte Cassino), ἀσχολούμενος εἰς τὴν ἀνέγερσιν τοῦ Ναοῦ κατὰ τὸ 1066, προσεκάλεσεν ἐκ Κωνσταντινουπόλεως καλλιτέχνους — *Legatos interea Constantinopolim ad locandos artifices destinat, peritos utique in arte munsiarum et quadratarum; quoniam artium istarum ingenium a quingentis et ultra jam annis Magistra Latinitas intermiserat*»

Καὶ πλείστοι ἄλλοι δυτικοὶ хроνογράφοι τῆς 11' καὶ 12' ἑκατονταετηρίδος μαρτυροῦσι τὴν ἐν Ἱταλίᾳ ἔλευσιν τεχνιτῶν Ἑλλήνων, διατηρήσαντες κάποτε καὶ τὰ ὀνόματα αὐτῶν, οἷον Πέτρου τινὸς ἐργαζομένου τὸ 1150, καὶ Ἀπολλωνίου μεταδόντος ἀκολούθως μετὰ τοῦ μαθητοῦ του Ἀνδρέου Τάρη Ἱταλοῦ ἐκ Ρενατίας εἰς Φλωρεντίαν, καὶ ἐργαζομένου τὸ 1250 εἰς τὴν ψηφοθετίαν τοῦ θόλου τοῦ Βαπτιστηρίου τῆς Ἐπισκοπῆς (Battistero di S. Giovanni) καὶ ἄλλα· (2).

Πιθανὸν δὲ τῆς αὐτῆς ἐποχῆς εἶναι καὶ τὸ λαμπρὸν ψηφοθέτημα τῆς Μονῆς τοῦ Ἀγ. Μηνιάτου ἐκτὸς τῶν τειχῶν Φλωρεντίας, ἀπεικονίζον τὸν Χριστὸν ἐπὶ θρόνου, καὶ τὸ ὅμοιον αὐτοῦ ἐν τῇ Ἐπισκοπῇ Πίσσης.

Ἐν τοῖς προηγουμένοις ἔγινε μνηεῖα περὶ τοῦ ψηφοθετήματος τοῦ Ἑρραῖμ διατηρουμένου εἰς τὸν ἐν Βηθλεὲμ ναὸν τῆς Θεομήτορος.

Ὁ τῆς Σικελίας Βασιλεὺς Guillaume-le-Bon προσεκάλεσε ζωγράφους ἐκ Βυζαντίου οἵτινες εἰργάσθησαν τὰ κατακοσμοῦντα ψηφοθετήματα τὰ ἐσωτερικὰ τείχη τοῦ ναοῦ τὸν ὁποῖον μεγαλοπρεπῶς ὠκοδόμησεν ἐν Πανόρμῳ (3) τὸ 1177.

Ἐν Ῥώμῃ σώζονται πολλὰ ψηφοθετήματα τῆς Βυζαντινῆς Σχολῆς, οἷον ἐν τῷ Ναῷ Sta Maria in Transtevere καὶ Sta Maria Maggiore.

Ἐν τῇ Ἐπισκοπῇ τῆς Πόλεως Σπολίτου (Spoleto)

(1) Leone Ostiense. Descrizione del Tempio del Monte Cassino. lib. III.

(2) Vasari, vita di Andrea Tafi.

(3) Descrizione del Real tempio e monastero di S. Maria nuova di Morreale. Palermo 1702. Ὁ συγγραφεὺς συζητεῖ σπουδαίως ἂν οἱ ἀρχιτέκτονες τοῦ ναοῦ ἦσαν Ἕλληνες ἢ Ἱταλοί. (σελ. 46).

(4) Ὁ ναὸς οὗτος ὠκοδομήθη τῷ 547 Μ. Χ. ὑπὸ Ἑλληνα ἀρχιτέκτονα, τὴν αὐτὴν ἐποχὴν τῆς ἀνεγέρσεως τῆς Ἀγίας Σοφίας.

(2) D'Agincourt Hist. de l'Art. Planche XVI. N° 8.

(3) Prof. Rosini. Storia della Pittura Italiana nel proemio.